STRIP KIOSK

nr10

Februari 2022

Will & Berck
Reclametekenaars

POLLOPOF
BIJ DE VLIJT

ASTERIX
in Vlaanderen

DE LOMBARD COLLECTIE

100 JAAR MARC SLEEN

ROBBEDOES KNEEDPASTA

Arabieren
in de Vlaamse strip

DE GEBOORTE VAN RIKKI EN WISKE

't Vlaams Stripcentrum

U HOEFT GEEN AMBRAS TE MAKEN,
ER ZIJN VOLDOENDE EXEMPLAREN BESCHIKBAAR

MET DE OORSPRONKELIJKE TEKSTEN UIT DE KRANT!

Ook in 2022 gaat de Fenix-reeks op volle kracht verder!
Volgende titels zijn in voorbereiding:

- **Bob De Moor:** Het Hambras-serum
  (ditmaal met de oorspronkelijke teksten uit de krant!)
- **Jean-Pol:** Jip en de fluitende vlinders
- **Jean-Pol:** Jip: Spanning in het gebergte
- **Thomas Pips:** Hakin d'aqtcha
- **Dees Dubbel:** De Moleculemoller
- **Hurey:** Het Atoomeiland
- **Hurey:** De Lustige Kapoentjes deel 3
- **Rik Clement:** Bazielken en het levenselexir

Alle informatie op de website:
www.vlaamsstripcentrum.be

STRIP KIOSK

STRIPKIOSK
Nummer 10
februari 2022

HOOFDREDACTIE
Peter Van Hooydonck

WERKTEN BOVENDIEN MEE AAN DIT NUMMER
Joppe Broeckhoven
Marc de Lint
Yves Kerremans
Bert Matla
Philippe Mouvet
Jozef Peeters
Rudi Roelandts

OPMAAK
Sem Laerenbergh

OMSLAG TEKENING
Jan Bosschaert

AUTEURSRECHTEN
Afbeeldingen Marc Sleen
© Stichting Marc Sleen
www.marc-sleen.be
Afbeeldingen Willy Vandersteen
Copyright © Standaard uitgeverij
en de Erven Vandersteen
Overname van artikels of illustraties, zelfs gedeeltelijk, is niet toegelaten zonder uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van de uitgever. Copyright van afbeeldingen of foto's berust bij de diverse auteurs en uitgeverijen

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Frank Bogaerts
Gaspar Verreyckenstraat 6,
2610 Wilrijk

OPLAGE
750 exemplaren

WWW.VLAAMSSTRIPCENTRUM.BE
info@vlaamsstripcentrum.be

Gelukkig hebben we onze strips nog. In deze naargeestige tijden vormen ze toch altijd een lichtpuntje, een baken van plezier, een oase van verpozing.

Wij hebben er lang op gezwoegd, maar de eerste afleveringen van een nieuwe reeks artikels zijn klaar. Het zijn de analyses van de oude Suske en Wiske-verhalen, met veel achtergrondinformatie en unieke documenten over het ontstaan ervan. In dit nummer openen we met het verhaal Rikki en Wiske. Ik wil hier speciaal Jan Francken bedanken voor het mogen gebruiken van de tekening van Jan Bosschaert die in Franckens boek *100 jaar Willy Vandersteen* gebruikt werd.

Het is maar goed dat dit nummer 72 pagina's telt, zodat er nog ruim plaats blijft voor een bijdrage van Philippe Mouvet over Berck en Will als publiciteitstekenaars voor *Kuifje*. Jozef Peeters geeft ons een beschouwing over het voorkomen van Arabieren in de Vlaamse strip, en Yves Kerremans speurt in de strip *Pollopof* naar enkele merkwaardige afleveringen. Rudi Roelandts zet alles op een rijtje over een aantal albums uit de Lombard collectie en we duiken terug in onze kindertijd met de kneedpasta (plasticine) van Robbedoes. Ook Asterix komt aan de beurt met wel een redelijk opvallende vertaling.

Maar we beginnen in de eerstvolgende pagina's met het resultaat van onze prijskamp van vorig jaar. Misschien behoort u wel tot het kransje gelukkige winnaars?

O ja, in naam van alle medewerkers van 't Vlaams Stripcentrum, wensen wij jullie een vreugdevol en gezond 2022 toe! Het jaar 2022 waarin Marc Sleen zijn honderdste verjaardag zou gevierd hebben.

Schol, prosit, gezondheid!

Peter Van Hooydonck
Hoofredacteur

HERNIEUWING VAN JE ABONNEMENT OP STRIPKIOSK

Ook in de 4de jaargang mag je rekenen op 3 nummers van het blad én een premium-album. De kostprijs voor de ophalers blijft identiek, maar de verzendingskosten voor België en het buitenland zijn gestegen zodat we een kleine prijsaanpassing moeten doen.

- 45 euro voor de 3 nummers + het premium-album, als je ze komt ophalen op één van de stripbeurzen waar 't Vlaams Stripcentrum een stand heeft
- 60 euro wanneer je wil dat dit alles verzonden wordt naar een adres in België
- 65 euro wanneer je wil dat dit alles verzonden wordt naar een adres buiten België

Storting van het juiste bedrag met vermelding "StripKiosk 2022" op het rekeningnummer BE40 0689 1048 4463 op naam van 't Vlaams Stripcentrum.

De Sleen en Steen prijskamp in StripKiosk nr.7
OPLOSSINGEN EN PRIJSWINNAARS

Door Bert Matla

Het aantal inzendingen bleef, om welke reden dan ook, wat achter, waardoor elke deelnemer een prijs heeft gewonnen.

Drie inzenders hebben de prijsvraag foutloos opgelost waardoor het antwoord op de schiftings-vraag de doorslag moest geven. Het antwoord op die vraag, raad het gewicht van Peter, onze hoofdredacteur, op 1 januari 2021, is 102 kg.

De eerste prijs is gewonnen door **Rudy Claessen** die met 0 fout en zijn antwoord op de schiftings-vraag, 103 kg, het dichtste bij een foutloze oplossing kwam. Hij wint hiermee een pakket bestaande uit een jaarabonnement op *Fenix*, op *StripKiosk* en een Strippas met de geldigheidsduur van een kalenderjaar.

De tweede en derde prijs, een jaarabonnement op *Fenix*, gaan naar **Ludo van de Cavey** en **Jan de Block** beiden eveneens met 0 fout en met een geraden gewicht van respectievelijk 107 en 96,5 kg.

De vierde tot en met zesde prijs, een jaarabonnement op *StripKiosk* zijn voor **Erik Strijbos** met 1 fout, **Eddie Verbruggen** met 3 fout en **Ludo Jacobs** met 7 fout, en ook hier was de schiftingsvraag scherprechter, waardoor Ludo met een score van 7 fout en een opgegeven gewicht van 93,5 kg. de zesde prijs heeft gewonnen.

De zevende tot en met de negende prijs, een seriegrafie van Marc Sleen, de Hoed van Geeraard de Duivel, werd gewonnen door **Peter Martens** met een score van 7 fout en een geschat gewicht van 92,3 kg, door **Els Sey** met 8 fout en **Rik Martens** met 9 fout.

Ik hoop dat alle lezers plezier aan het artikel hebben beleefd, ik vond het leuk om de prijsvraag te maken en wil de inzenders gelukwensen met hun prijs en bedanken voor hun deelname.

Prent	Titel Album	Prent	Titel Album	Thema
001	Erfenis van Nero	113	Gouden cirkel	het afwasgemak
002	Vliegende aap	104	Erfenis van Nero	een boot nadert de waterval
003	Ijzeren kolonel	136	Witte uil	lezer eigen reeks *(cameo)*
004	Stalen bloempot	106	Pax apostel	een agressieve vis
005	Operatie koekoek	142	Vliegende hart	een betoverd stripfiguur
006	Schat van Beersel	118	Gouden vrouw	de drieling
007	Poenschepper	137	Blauwe toekan	zelfmoordzin
008	Stalen bloempot	109	Negen peperbollen	een lange nek
009	Gouden cirkel	108	Juwelen van Gagapan	hangend aan landingsstel
010	Sprekende testament	115	Man met het gouden hoofd	een kasteel kopen
011	Lodderhoofd	139	Apekermis	volwassene in kinderwagen
012	Geheim van Matsuoka	077	Op het eiland Amoras	het standbeeld
013	Gouden cirkel	097	Ei van October	met de correspondentie
014	Bronnen van sing Song Li	084	Vliegende bed	broek breekt val
015	Spokenjagers	180	Zwarte voeten	efficiënt fietsgebruik
016	Zeespook	039	Ijzeren schelvis	een vis als vervoersmiddel
017	Prinses Zagemeel	055	Draak van Half zeven	"moet er geen zand zijn"
018	Geheim van Matsuoka	041	Sprietatoom	camion langs onder passeren
019	Kouwe kwibus	086	Sprietatoom	een insect als vervoersmiddel
020	Erfenis van Nero	094	Rikki en Wiske	scheidsrechter K.O.
021	Gouden Cirkel	064	Pax apostel	wereldleider aan de lijn
022	Zoon van Nero	169	Schone slaapster	het biljarten
023	Wortelschieters	158	Prinses zagemeel	menselijke boom omhakken
024	Speelgoedzaaiers	107	Vredesoffensief van Nero	aan de tekenaar refereren
025	Ei van October	116	Gouden Paard	tekenaar met helden *(cameo)*
026	Lachende wolf	141	Vredesoffensief van Nero	de zeilwagen
027	Kaartendans	083	Nerotiekers	over auto's oversteken
028	Stemmenrover	191	Hoed van Geeraard de Duivel	Laurel & Hardy act
029	Wonderwolkje	119	Koddige kater	dame helpen oversteken
030	Rattenkasteel	181	Gekalibreerde kwibus	naar spookkasteel lopen
031	X-bom	177	Rijmende paard	huis van de tekenaar *(cameo)*
032	Zoemende ei	117	Vliegende handschoen	op een vliegend platform
033	Rikki en Wiske	134	Moea Papoea	de vliegende inktpot
034	Matras van Madras	163	Vliegende bed	het veerkrachtige matras
035	Vredesoffensief van Nero	150	Zingende nijlpaard	de magische trompet
036	Hoed van Geeraard de Duivel	165	Sprekende testament	half in plaaster / verband

Prent	Titel Album	Prent	Titel Album	Thema
037	Texasrakkers	151	Juwelen van Gagapan	een kundig detective
038	Bokkerijders	140	Zevende spuitje	afwezig
040	Rattenkasteel	128	Klankentapper	een levend schilderij
042	Zingende zwammen	172	Juwelen van Gagapan	het verhoor
043	Schone slaper	069	Lowie Treize kast	kast onder vuur nemen
044	Nero tegen FFF	159	Zingende zwammen	straffe koffie
045	Knalgele koffertje	179	Vliegende aap	lezer nevenreeks *(cameo)*
046	Groene Chinees	144	Sternmenrover	een sprekend beeld
047	Groene Chinees	152	Ijzeren schelvis	de gemaskerde bedrieger
048	Zwarte zwaan	167	Brollebril	vreemd schoeisel
049	Daverende pitteleer	123	Zingende zwammen	goochelaar met konijn
050	Toffe Theo	120	Dolle musketiers	hoofd in koffiepot
051	Erfenis van Nero	162	Zwarte Madam	in een kooi
052	Snorrende snor	125	Hoed van Geeraard de Duivel	vieze rook
053	Brief aan Nasser	133	Wilde weldoener	naam vliegmaatschappij
054	Hoed van Geeraard de Duivel	092	Lambiorix	uit het venster lopen
056	Straatridder	103	Operatie koekoek	in Antwerpen *(cameo)*
057	Jeromba de Griek	143	Hoed van Geeraard de Duivel	op baard staan
058	Kangoeroe eiland	154	Klankentapper	een uitvinding
059	B - gevaar	112	Rikki en Wiske	op een draaistoel
060	Op het eiland Amoras	135	Moea Papoea	van de leuning glijden
061	Geheim van Matsuoka	171	Sprietatoom	in een ton
062	Zoemende ei	087	Blauwe toekan	gevangen in slang
063	Zingende nijlpaard	160	Brollebril	zingen in de auto
065	Operatie koekoek	173	Prinses Zagemeel	op een vliegend tapijt
066	Pol de pijpegeest	080	Spokenjagers	spoken
067	Dulle Griet	129	Juwelen van Gagapan	in een tunnel
068	Moea Papoea	176	Vliegende aap	in een kookpot
070	Windmakers	188	Wortelschieters	de ambetante opmerking
071	Speelgoedzaaier	156	Witte parel	de televisiequiz
072	Ijzeren kolonel	190	Gezanten van Mars	oudheidkundige versiering
073	Kaartendans	168	Wonderwolkje	een parachutejurk
074	Bokkerijders	164	Rattenkasteel	ijsblokman
075	Spekschieter	145	Sprietatoom	met autootje de afgrond in
076	Juwelen van Gagapan	184	Witte uil	bovenop een onderzeeër
078	Gevernste zeerovers	187	Wortelschieters	drijvende , houten stripheld
079	Groene patreel	166	Vliegende aap	de speelgoedhijskraan
081	Zwarte Madam	153	Groene Chinees	gezocht
082	Geheim van Matsuoka	146	Jeromba de Griek	op café
085	Beo de Verschrikkelijke	189	Tuf tuf Club	de sluwe vogel
088	Sprietatoom	132	Ark van Nero	aan de hellepoort
089	Bronnen van Sing Song Li	155	Poenschepper	een parachuteparaplu
090	Vliegende handschoen	182	Knokkersburcht	een pijnlijke vergissing
091	Beo de Verschrikkelijke	126	Gouden cirkel	een fakir
093	Kouwe kwibus	124	Witte uil	uit een rioolput
095	Vredesoffensief van Nero	131	Dulle Griet	reusachtig gegroeid
096	Apekermis	192	Vredesoffensief van Nero	tekenaar met relatie(s) *(cameo)*
098	Bokkerijders	149	Bronnen van Sing Song Li	dubbelgangers
099	Woefwasserij	174	Knokkersburcht	zich reppende verslaggever
100	Daverende pitteleer	185	Snorrende snor	gast nevenreeks *(cameo)*
101	Knalgele koffertje	147	Kleppende klipper	verrekijkergebruik
102	Gekalibreerde kwibus	148	Groene Chinees	brutaal aan boord komen
105	Zeespook	122	Mottenvanger	Diogenes
110	Groene splinter	178	Opratie Koekoek	looping, redding uit de lucht
111	Mini mierennest	121	Ark van Nero	Ark-uitverkorenen
114	Stierentemmer	161	Zwarte voeten	auto-onderdelen terugdoen
127	Speelgoedzaaier	186	Geheim van Matsuoka	hoofd door schilderij
130	Spokenjagers	170	Rattenkasteel	"EINDE"
138	Zoemende ei	175	Pol de pijpegeest	een wild dier aanspreken
157	Kouwe kwibus	183	Klankentapper	de radio-uitzending

Deel 1

De avonturen van Rikki en Wiske

Tijdens de bezettingsjaren had Vandersteen heel wat personages bedacht en uitgewerkt. Maar hij broedde al langere tijd op twee figuurtjes, een jongen en een meisje, die hij in een strip wilde gaan gebruiken. Hij had al diverse potloodschetsen gemaakt, maar had nog niet alles in een definitieve plooi gelegd. Op basis van de uitspraken van Willy Vandersteen zélf is het bijzonder moeilijk om het juiste geboortemoment van zijn belangrijkste stripcreaties te achterhalen. Wat steeds terugkomt is dat het gebeurde tijdens het gebulder van luchtafweergeschut.

Door Peter Van Hooydonck

Het ontstaan van Rikki en Wiske: een daverende geboorte

Wanneer we de verschillende vraaggesprekken met Vandersteen naast elkaar leggen, merken we dat er weinig tot geen lijn in die verhalen te trekken is. In het interview dat Karel Van Milleghem afnam van Vandersteen en dat in *Kuifje* verscheen op 16 september 1948 vonden we een eerste versie.

De geboorte van Rikki en Wiske zou hebben plaatsgevonden in 1943 in de Kreeftstraat in Antwerpen, onder het gedaver van het luchtafweergeschut. De potloden dansten in het potje, terwijl hij zijn bekendste figuren gestalte gaf. Volgens de gemeenteregisters van Antwerpen verhuisden de Vandersteens in januari 1943 naar de Tweelingensraat 54 in de Zurenborgwijk. Een later adres wordt niet vermeld. Volgens de gemeenteregisters van Anderlecht, waar Vandersteen arriveerde begin mei 1944, was zijn laatste adres Kreeftstraat 5, enkele straten verder.

Volgens getuigenissen van de buren zouden de Vandersteens slechts een 5-tal maanden in de Kreeftstraat hebben gewoond, om dan in mei 1944 naar het Brusselse uit te wijken.

Om het allemaal nog moeilijker te maken, is er het bijzondere interview van Vandersteen in *De Vlaamse Linie* van 19 januari 1951. Daarin verklaart hij dat het gebeurde op een herfstavond in 1943 in de Heistraat in Wilrijk. "*In de omgeving daverden de kanonnen van het afweergeschut. Door de hemel zinderde hevig motorengebrom. Mijn vrouw was ongerust en riep mij, naar de veilige kelder... Maar ik wist dat het nu zou gebeuren! Het kittelde in mijn vingers... En plots, terwijl de salvo's donderden en de inktpotten gekke sprongskes maakten op de tekentafel ...was ik bevrijd van een lange bang gekoesterde droom. Ik was de gelukkige vader van een tweeling geworden, Suske en Wiske genaamd.*" ▸

De Vader van Suske en Wiske

TOEN ik aan een trouw lezer, die af en toe eens op onze redaktie komt, vertelde dat **Suske** en **Wiske** hun nieuwe avonturen in « Kuifje » zouden vertellen, toen had mijn jonge vriend steens tientallen vragen gesteld. « Wanneer ’t zo zou van komen, waar ze zouden op aftrekken, of Lambik van de partij zou zijn, hoe ’t nieuw verhaal zou heten, enz. En nadat ik op al die vragen had geantwoord, verzweeg ik dat, kwam mijn bezoeker er met een nieuwe voor de pinnen : Hij wou weten of we die beroemde vader van Suske en Wiske in « Kuifje » aan de

een vervolgverhaal, zoals we in een volgend nummer met al onze andere lekenaars eens gedaan hebben. Dat heb ik toen beloofd aan mijn vriendje, want ik weet dat hij stellig niet de enige is die over Willy Vandersteen wat meer zal willen vernemen.

★

Het allereerste vervolgverhaal dat de vader van Suske en Wiske getekend heeft, heette : « **De koers van Brasem** ». Het was een sportief verhaaltje, maar reeds de koning van de rakkersbende van zijn wijk, ergens bij de Antwerpse haven. Zijn mannen legden hun centen samen om het krijt te kopen, waarmee hun « artist » hun boeiende geschiedenissen op de stoepen en op de muren zou kunnen tekenen.

Willy was dus voorbestemd om tekenaar te worden, en van zijn 13 jaar af trok hij naar de avondcursussen van de Akademie voor Schone Kunsten en een jaar later trok hij op atiel bij een beeldhouwer, maar dat is Willy maar ’n verstroide leerling geweest. Hij had aan zoveel andere dingen te denken. Er was intussen ilo geworden van de zoutpilaren.

Voor de oorlog had de vader van Suske en Wiske zich reeds ernstig aan het tekenen gezet. Hij maakte illustraties voor kinderbladen. Maar ’t begon voor goed tijdens de oorlog. Een uitgever had hem een volledig tekenverhaal gevraagd en hem slechts vijf dagen tijd gegeven om het klaar te krijgen. En nadat de uitgemergelde meneer Vandersteen, die in die vijf dagen slechts zeven uur geslapen had, zijn tekeningen bij de uitgever had ingeleverd, bleef het werk dat hij in ’t zweet zijns aanschijns had gemaakt, nog een jaar lang in de schuif liggen. Hij tiet er zich echter niet door ontmoedigen, want hij schoot opnieuw aan ’t werk en creeerde voor een andere uitgever(j de albumreeks die we vandaag in ons boekenhoekje besproken hebben : « **De zwarte Bekkenrijders** ». « **De ridder Hubrecht** ».

Maar in de Winter van het oorlogsjaar 1943, toen de familie Vandersteen (niet te verwarren met de familie Snoeck) te Antwerpen in de Kreeftstraat, n° 5 woonde, werden er daar op een nacht, rond drie uur in de morgen, terwijl de luchtafweerkanonnen de hemel verscheurden, twee kinderen geboren, die sindsdien in heel Vlaanderen vermaard geworden zijn : SUSKE en WISKE.

De vader van Suske en Wiske heeft me beloofd dat zijn kinderen in hun nieuw avontuur met het Spaans spook, vrolijke uren zullen beleven !...

Ik ben benieuwd om te vernemen wat onze lezers en lezeressen over dit nieuwe verhaal van Willy Vandersteen zullen zeggen. Alle opmerkingen, wensken en kritieken zijn welkom. En indien jullie menen dat ’n halve bladzijde van « **Het Spaanse Spook** » te weinig is, dan moeten ze het maar schrijven. Ik verwacht vele brieven !

JOHAN.

De geboorte van Wiske.

▲ *Het interview van Karel Van Milleghem verscheen in Kuifje van 16 september 1948, naar aanleiding van het verschijnen van* Het Spaanse Spook.

▲ *In 1944 had Vandersteen het concept van een stripalbum met de figuur Rikki al voor ogen. Alleen de naam Wiske was nog niet gekozen…*

◀ *Voor het zendtoestel ging Vandersteen een kijkje nemen in* L'Ile Noire, *een avontuur van Tintin*

De allereerste potloodschetsen van Rikki en Wiske (uit Ik vier het elke dag, *1978)*

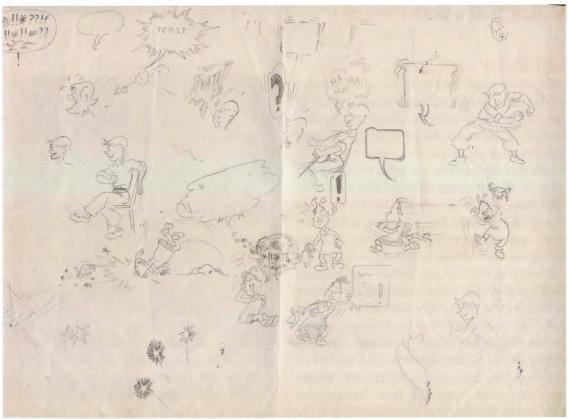

Maar op dat adres woonde Vandersteen sinds januari 1943 al niet meer. En dan is er het element van het luchtafweergeschut. Reeds vanaf november 1942 kwamen de Duitse kanonnen in werking wanneer de geallieerde bommenwerpers over België vlogen om raids uit te voeren op Duitse steden. In maart 1944 begonnen de geallieerden bombardementen uit te voeren op Duitse infrastructuur op Vlaams grondgebied, als voorbereiding op de landing in Normandië. Antwerpen werd hierbij grotendeels gespaard. Pas na de bevrijding maakte Antwerpen kennis met het gruwelijke karakter van de oorlog: de havenstad was één van de doelwitten van de Duitse V-bommen, die tussen oktober 1944 en maart 1945 de havenstad teisterden.

Het blijft dus zeer moeilijk om de exacte geboortedatum en -plaats van Rikki en Wiske vast te stellen: waarschijnlijk was het in de wijk Zurenborg in Antwerpen, ofwel in de Tweelingenstraat ofwel in de Kreeftstraat. Wanneer precies is moeilijk te bepalen. Ergens tussen april 1943 en mei 1944. Hoewel we niet meteen een juiste datum hebben, kunnen we wel veronderstellen dat de figuurtjes van Rikki en Wiske en tante Sidonie ontstaan zijn in 1944. Dit blijkt ook uit een datum op de allereerste schetsen van tante Sidonie: 1944.

De eerste schetsen van tante Sidonie uit 1944. We herkennen de gevaarlijke paraplu uit Rikki en Wiske

Rikki Speurder

Uiterst opgetogen over deze eerste ontwerpen, begon Vandersteens fantasie steeds verder te gaan. Hij ontwierp een echte omslagtekening voor een fictief album, waarin hij de pas gecreëerde figuurtjes een plaats gaf. Deze tekening was de concretisering van iets dat hij al langer in zijn gedachten moet gehad hebben, zijn wensdroom: een volwaardig stripalbum met zijn pas vormgegeven creaties. Het belang ervan is dan ook groot in de ontstaansgeschiedenis van de Suske en Wiske-strip. Rechts boven signeerde hij het ontwerp met WIL, het pseudoniem dat hij tussen 1943 en 1946 het meest gebruikte in Vlaamse publicaties. De titel is dominant aanwezig: *Rikki Speurder*. Rikki is duidelijk het hoofdpersonage, de centrale figuur in deze tekening. Hij zendt een of andere boodschap uit via een toestel en een mysterieuze drakkar vaart op een woeste zee. Voor deze compositie heeft Vandersteen zich waarschijnlijk laten beïnvloeden door de meest actieve Belgische striptekenaars van dat ogenblik, Hergé en Jijé. Het radiozendtoestel dat Rikki bedient, heeft de tekenaar overgenomen uit *L'Ile Noire (De Zwarte Rotsen)*. De albums van *Tintin*, het latere *Kuifje*, waren alleen nog maar in het Frans verschenen, en in de bibliotheek van Wim Goderis vonden we een exemplaar van dit verhaal (zwart-wit editie 1942).

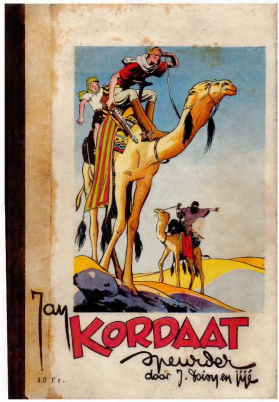

Jan Kordaat speurder, het album verscheen bij Dupuis in 1943

Mogelijk heeft Vandersteen voor de titel zijn mosterd gehaald bij het stripalbum *Jan Kordaat, speurder* van Jijé (pseudoniem voor Joseph Gillain) en Jean Doisy, een boek dat bij Uitgeverij Dupuis verschenen was in 1943, en dat Vandersteen zeker moet gezien hebben. Jan Kordaat (Jean Valhardi in het Frans) was toen, veel meer dan Robbedoes zelf, de ankerfiguur van het weekblad *Spirou/Robbedoes*. Het was Jan Kordaat die de verpersoonlijking was van de waarden van het blad, met zijn ijzersterke handdruk, als kenmerk van vastberadenheid en kracht.

Ook Wiske heeft haar plaats, reeds helemaal herkenbaar met haar witte kleedje, met rood biesje, en haar strikje, dat nog erg lange linten heeft, typisch voor de beginperiode van dit figuurtje. De naam Wiske had Vandersteen regelmatig horen vallen wanneer hij een dreumes was. De actrice Louise "Wieske" Ghys speelde regelmatig stukken die door moeder Vandersteen erg gesmaakt werden. Maar de naam van het figuurtje is nog niet definitief gekozen. Vandersteen speelt nog met andere namen zoals Pukki of Smoutje. Ook van Rikki was hij nog niet zeker: Koen was ook een kandidaat-naam, niet onlogisch, want het was de naam van de zoon van Wim Goderis, Vandersteens co-scenarist.

▾ *Rechts op de foto: Wieske Ghys*

Eén ding is zeker: de naam van Suske was nog nergens te bespeuren. Vandersteen beweerde in tal van interviews dat hij het eerste verhaal dat in de krant verschenen was, reeds de serienaam Suske en Wiske had meegegeven. En dat de uitgever zélf, eigenhandig de naam gewijzigd had in Rikki. Dat is onmogelijk: ten eerste is het onwaarschijnlijk dat een uitgever dit zou doen, zonder de tekenaar daarin te kennen. Bovendien is het toch Vandersteen zélf die de tekeningen heeft gemaakt: er waren reeds verschillende platen klaar vooraleer het verhaal werkelijk verscheen in de krant, die 30ste maart 1945. Ook op de originele tekeningen van *Rikki en Wiske* vonden we geen correcties.

Het blijkt vooral uit deze tekening van *Rikki Speurder* dat Vandersteen zélf de naam Rikki naar voren heeft geschoven. Waarom heeft Vandersteen herhaaldelijk beweerd dat iemand anders de naam van Suske had veranderd? Waarom had hij het zo moeilijk met de realiteit? Mogelijk om de "schuld" naar een onpersoonlijke en anonieme uitgever door te schuiven, dat Rikki toch niet zo'n goede keuze bleek te zijn, dat de figuur toch niet zo best *gecast* was, en dat hij hem uiteindelijk in de aankondiging van het volgende verhaal met stille trom liet vertrekken. Inderdaad, in de aankondigingsstrookjes van *Suske en Wiske op het Eiland Amoras*, werd Rikki voor het laatst getekend en werd hij weggezonden met een rantsoeneringsbon om schoenen te gaan kopen. Hij zou nooit terugkomen, toch niet in het oeuvre van Vandersteen zélf.

Ook Jan Govaerts, bevoorrechte getuige van het eerste uur, had overschot van gelijk toen hij in het televisieprogramma *In de Hoofdrol* (1987), aan Mies Bouwman vertelde dat Willy Vandersteen bij hem en zijn broer Stan kwam aanzetten met tekeningen van Rikki en Wiske, en niet Suske en Wiske, zoals Vandersteen weer in het programma begon te beweren. ▸

U VRAAGT ZICH MISSCHIEN AF WAAROM RIKKI HET OPEEN LOOPEN ZET, NU WE MET EEN NIEUWE REEKS AVONTUREN BEGINNEN? WEL, NIJ MOET GAAN AANSCHUIVEN VOOR EEN SCHOENBON, EN WE HEBBEN HEM DUS MOETEN VERVANGEN DOOR SUSKE.

▴ *Met dit prentje zond Vandersteen de Rikki-figuur weg*

DE EERSTE SUSKE & WISKE-VERHALEN

De Avonturen van Rikki en Wiske: de start van het grote avontuur

De uitgeverij van Willy Vandersteen had de nodige relaties bij de door de NV De Gids uitgegeven krant *De Nieuwe Standaard*: de broer van Wim Goderis, Werner Goderis was redacteur bij dit kakelverse dagblad. Dat Werner Goderis bij deze krant was ingelijfd, was geen toeval. Hij was sterk bevriend met Tony Herbert (1902-1959), medestichter en afgevaardigd beheerder van de persgroep NV De Gids. Goderis was ook aandeelhouder bij De Gids.

Intussen was het grote moment aangebroken. Tussen de uitgeverij *Standaard-Boekhandel* en de kranten *De Nieuwe Standaard*/ *Het Nieuwsblad*, toen uitgegeven door de NV De Gids, werd een akkoord bereikt om een dagstrip in de krant op te nemen. Het moet een bijzondere dag voor Vandersteen geweest zijn, wanneer hij die 30ste maart 1945, *De Nieuwe Standaard* vastnam. Die dag verschenen de eerste twee bandjes van *Rikki en Wiske* in deze krant, die wegens de nog heersende papierschaarste op klein formaat verscheen. Daags tevoren verscheen een kleine aankondiging in een tekstblokje: "*Ter verpoozing*"

De term "verpozing" was goed gekozen: tot dan moest vooral Antwerpen afrekenen met tientallen Duitse V-bommen die een ware ravage aanrichten

Uit De Nieuwe Standaard *van 29 maart 1945*

Ter Verpoozing

In ons nummer van morgen begint in «De Nieuwe Standaard» een spannend vervolgverhaal in prentenvorm.

Wij zijn er van overtuigd, dat jong en oud aan: « De Avonturen van Rikki en Wiske » veel genoegen zal beleven.

Het loont werkelijk de moeite dit onverschrokken paar op zijn avontuurlijke wegen van nabij te volgen.

in de havenstad en duizenden slachtoffers maakten. De laatste V-bom was ingeslagen op 27 maart 1945. De figuurtjes Rikki en Wiske, die hij reeds tijdens de bezetting bedacht had, stonden nu in inkt gedrukt in een krant. De grootste oorlogsdreiging was voorbij, de laatste V-bommen waren gevallen en spoedig zou het officieel einde van de Tweede Wereldoorlog aangekondigd worden. Maar nieuwe internationale spanningen zouden spoedig de verslaggeving beheersen. De gespannen verhoudingen tussen het westen en het oostblok na de Tweede Wereldoorlog vormden de basis voor een ontluikende Koude Oorlog, die in de jaren '60 naar een climax zou groeien. Net zoals in vele films en literatuur uit die periode, werd spionage in het spanningsveld tussen Oost en West, de rode draad in het verhaal.

DE AVONTUREN VAN RIKKI EN WISKE DOOR
HET SPUR
BOKSEN – RIKKI WINT DOOR KNOCK-OUT VAN AL BAKKER
Kom Wiske, we wandelen eens tot aan de bosschen!

De eerste strookjes van Rikki en Wiske in De Nieuwe Standaard *van 30 maart 1945*

Foto met uiterst rechts Werner Goderis, de broer van Wim Goderis. Helemaal links zien we de jeugdige Koen Goderis.

De avonturen van Rikki en Wiske spelen zich voor een groot deel af in Chocowakije, een fictieve buurstaat van België. In de oorspronkelijke versie gebruikt Vandersteen de naam Praak als hoofdstad van dit land zodat de link met het toenmalige Tsjechoslowakije voor de hand lag. Later heeft de tekenaar de naam veranderd in Kroko, een verwijzing naar Krakau, een ook al in het Oostblok gelegen stad. In 1945 begon Tsjechoslowakije sterk onder invloed van de Sovjet-Unie te staan en was op weg een communistische staat te worden. Vandersteen verwijst hier regelmatig naar: de staatsvorm van Chocowakije is *Kopperatifski*, verwijzend naar de coöperatieven in de Sovjet-Unie en het is voorzien van een sterk uitgebouwde spionagedienst met een departement *Plannenpikeroz*. De geheime politie loert achter de hoek, alleen heet ze hier de Gestaco, de geheime staatscontrole, een grimmige herinnering aan de vreselijke staatspolitie van de Duitse bezetter. Het scenario van Rikki en Wiske is kinderlijk eenvoudig, zonder veel ingewikkelde intriges. Het start met een krantenknipsel waarin de lezer leert dat de Vlaamse bokser Rikki zonet de kampioen Al Bakker heeft verslagen en zich in de Kempen klaarmaakt voor zijn kamp tegen Bukovin, de bokskampioen van Chocowakije. Al Bakker is een verwijzing naar de Congolese bokser Al Baker die eind jaren '30 en tijdens de oorlogsjaren actief

V. VANDERSTEEN (1-2)
Copyrith Uitgeversmij : N. V. Standaard-Boekhandel.
Wiske, ik ga hier een dutje doen. Loop me tever weg, hè!
Ik zal eens in die boschjes gaan snuffelen!

De klassieker der klassiekers. Boven in *Simbat de Zeerover* (1943). Daaronder in *Rikki en Wiske* (1945).

was. Rikki en zijn jongere zusje Wiske ontdekken een lopende filmcamera die toebehoort aan de spionagedienst van Chocowakije. Wanneer de spion arriveert, moeten ze het toestel afgeven, en wanneer hij wegrent kijkt hij achteruit en.....botst tegen een boom. Hiermee zet Willy Vandersteen een lange reeks identieke en super-tradionele gags verder, waarin personages wegrennen en tegen een boom smakken. Het is de moeder van de gags die zijn oorsprong vindt in de tekenfilms. Het vroegste spoor bij Vandersteen vonden we in het weekblad *Bravo*! in de reeks *Simbat de Zeerover*, in de aflevering 51 van 1943.

Bij het wegrennen van de spion is de film uit het toestel gevallen zodat Rikki en zijn zusje hem rustig kunnen bekijken ten huize tante Sidonie. De film toont dat de camera gefocust was op het huis van Ingenieur Wargaren en meer precies op zijn tekentafel, waarop hij de plannen van een rakettank vormgeeft. Zijdelings beklaagt Wiske zich over de saaiheid van het filmpje: "*Waar is de tijd van Mickey Mouse?*" In deze eerste pagina's is het karakter van de twee hoofdpersonages al duidelijk gevormd. Rikki is een onversaagde Vlaamse knaap die voor niemand uit de weg gaat. Wiske heeft hetzelfde doortastende karakter,

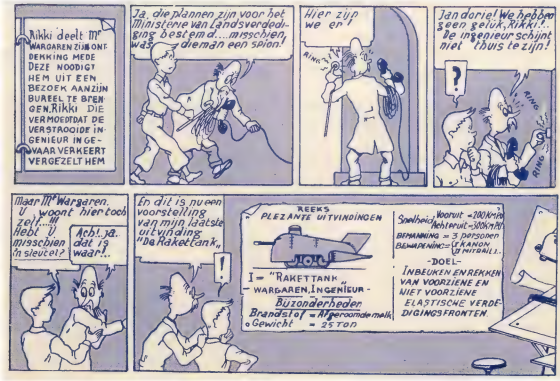
Rikki deelt Mr. WARGAREN ZIJN ONTDEKKING MEDE DEZE NOODIGT HEM UIT EEN BEZOEK AAN ZIJN BUREEL TE BRENGEN. RIKKI DIE VERMOEDT DE VERSTROOIDE INGENIEUR IN GEVAAR VERKEERT VERGEZELT HEM
Ja, die plannen zijn voor het Ministerie van Landsverdediging bestemd.....misschien was dit toch een spion!
Hier zijn we er!
RINKELING
Jan dorie! We hebben geen geluk, Rikki! De ingenieur schijnt niet thuis te zijn!
?
RING RING
Maar Mr. Wargaren. U woont hier toch zelf.....U hebt U misschien de sleutel?
Ach! Ja, dat is waar!..
En dit is nu een voorstelling van mijn laatste uitvinding "De Raketank"
!
REEKS PLEZANTE UITVINDINGEN
1 = "RAKETTANK" - WARGAREN, INGENIEUR -
Buzandertheder
Brandstof = Afgeroomde melk
Gewicht = 25 ton
Snelheid: Vooruit = 200 Km/u Achteruit = 30 Km/u
BEMANNING = 3 personen
BEWAPENING: = 1 KANON (2 MITRAILL.)
-DOEL-
INBEUKEN EN REKKEN VAN VOORZIENE EN NIET VOORZIENE ELASTISCHE VERDEDIGINGSFRONTEN

De verregaande verstrooidheid van Ingenieur Wargaren is een voorbode van wat de lezer te wachten staat met professor Barabas en vooral Lambik

▾ *Mijnheer de gardevil... poeppeke... uit de rijke Antwerpse woordenschat*

Hé! dat treft er stadt juist een zilverhaenkepe den hoek!
POLITIE
Mijnheer de gardevil, ran vlug kom daarlijk mee Er is 'n ongeluk bij Mijnheer Wargaren!
Teker poeppeke eerst mijn poen rijbak pei, mijnn rokkakopajiet

maar omwille van haar leeftijd en taille maakt zij minder indruk. Maar zij is ondernemend, dapper en onverdroten. Rikki wil de ingenieur van hun ontdekking verwittigen, maar Wiske is hem te vlug af en belt de geleerde op. Het is duidelijk een warhoofd, een echte voorloper van professor Barabas. Zo loopt hij met zijn telefoon de straat op, en wanneer hij Rikki op het lijf loopt, die hem vraagt waar ingenieur Wargaren is, antwoordt hij alsof het over iemand anders gaat. En het gaat nog verder: wanneer ze samen bij zijn huis aankomen, belt de geleerde aan en denkt dat hij niet thuis is! We herkennen goed de verregaande verstrooidheid van de latere Lambik. Wargaren geeft Rikki een hallucinante toelichting bij zijn uitvinding: de supersnelle tank gaat ervoor zorgen dat oorlogen minder lang gaan duren zodat er sneller een nieuwe kan beginnen! Het toestel is echter nog niet klaar en Wargaren heeft zijn plannen goed verstopt in zijn kluis, die beschermd wordt door onzichtbare stralen die een alarm doen afgaan. Intussen heeft de spion door dat hij zijn film verloren heeft en hij krijgt van zijn overste uit Praak de opdracht de plannen ten allen prijs te bemachtigen. Voor het eerst experimenteert Vandersteen hier met het verbasteren van de taal: hij laat de spionnen een Nederlands gebruiken met Slavische suffixen, een techniek die hij herhaaldelijk zou hergebruiken in het Suske en Wiske-oeuvre: "*Hallo!... Hier Chocowakije ... Praak. Vierkantenowitz ezelkopski van 'n X 27 ... Orders van den chef ... Plannen moeten kostwakotchka in onze polleviekis komen ... Anders zal 't er stinkowitz. Gebruik de groote middelen ... Eropski en eroverowitz!! Compriska?!?*"

De volgende nacht dringt de spion de villa van Wargaren binnen en slaagt erin de plannen te stelen. Wargaren ziet nog net de dief in een wagen springen en loopt hem achterna om hem een document te geven dat hij heeft laten vallen! Prachtig toch, zo'n warhoofd! De wagen heeft de nummerplaat 112277, mogelijk een bestaand nummer, maar dat hebben we nog niet kunnen achterhalen. De volgende ochtend komen Rikki en Wiske op bezoek en wordt de realiteit pas duidelijk: Wargaren is in alle staten. Wiske loopt naar een politieagent. Ze spreekt hem aan met de titel *Mijnheer de gardevil*, een oude benaming van de politieagenten die ooit *garde-ville* werden genoemd! De agent reageert door haar *Poeppeke* te noemen, een Antwerps koosnaampje voor kleine meisjes.

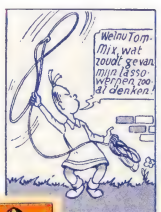

▴ *Wiske imiteert Tom Mix, de Amerikaanse lasso-held*

Hij zal de nummerplaat opzoeken en terwijl hij de villa verlaat, loopt hij tegen de deur, de tweede maal dat de gag der gags wordt opgevoerd. De nummerplaat leidt tot de identiteit van de dief en Rikki en zijn zusje besluiten zijn huis binnen te dringen door over de tuinmuur te klimmen. Wiske gebruikt hiervoor een lasso die ze rond de hals van Rikki werpt met de woorden: "*Welnu Tom-Mix, wat zoudt ge van mijn lassowerpen denken!*" Hiermee verwijst ze naar de Amerikaanse western-acteur Tom Mix (1880-1940) die de hoofdrol speelde in tientallen cowboyfilms. Dat Wiske de lasso over de muur gooit, maar eigenlijk rond de hals van Rikki, is een herneming van een gag, die Vandersteen gebruikt had in de stripreeksen *Tor* (1941) en *Tori* (1943).

Rikki is van plan de voordeur in te beuken, maar Wiske is al langs het keldergat binnengegaan en opent de deur van binnenuit. Rikki vliegt als een stormram op twee agenten die in het huis zitten. De kinderen ontdekken nog wel de radiozender en een briefje met codes, maar de vogel is gaan vliegen. Wiske gaat ermee naar de politie maar die neemt haar niet serieus en vraagt of ze niet in het *Kinderheil* moet zijn, de oude benaming van *Kind en Gezin*, de organisatie die instaat voor kinderwelzijn. Wiske laat zich niet afschepen en geeft de draaistoel een ferme slag. Ze gaat verder naar de Commissaris die onmiddellijk ziet dat het een lijstje met golflengten is. Hij geeft opdracht alle berichten op deze golflengten te onderscheppen. Wanneer een morse-bericht toekomt, blijkt het een bericht van de Chocowakijse spionagedienst en wordt de Minister van Bewapening ingelicht. Dit ambt bestond niet in 1945 en de figuur in de strip lijkt niet op één van de Ministers van het Kabinet Van Acker I, dat toen aan het bewind was. De Minister ontvangt achtereenvolgens Wiske, Rikki en ook tante Sidonie, en hun handdrukken leveren hem twee gekneusde handen en een dosis hoofdpijn op!

Rikki wordt op het *Departement van Contraspionage* opgeleid, maar algauw blijkt dat hij een beter schutter en een sterker bokser is dan de kleerkast die hem wil opleiden in jiu-jitsu. Opvallend is dat hier voor het eerst de Japanse sport jiu-jitsu vermeld wordt, een sport die Vandersteen zelf beoefende en waarvan we nog staaltjes te zien zullen krijgen.

Een bovenaanzicht van het vliegveld van Deurne

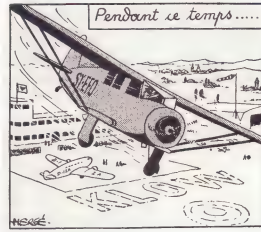

Een vergelijkbaar gezichtspunt uit Le Sceptre d'Ottokar

Rikki vertrekt naar Chocowakije vanuit het kleine vliegveld van Deurne bij Antwerpen. Wiske verstopt zich in een postzak en vliegt clandestien mee. Wanneer het vliegtuig boven het Chocowakijse grondgebied vliegt, wordt ze gedropt boven de stad Polnavec, een door Vandersteen verzonnen naam. Ze komt terecht in een vrachtwagen met hooi, wat dacht u? Ook Kuifje werd uit een vliegtuig gegooid in *Le Sceptre d'Ottokar* om terecht te komen in een hooiwagen. Het is zeker dat Wim Goderis beschikte over alle *Tintin*-albums, om preciezer te zijn, de ongekleurde edities met grote voorplaat uit 1942.

Kuifje in de hooiwagen na een val met een valscherm. Wiske deed het hem na, enkele jaren later.

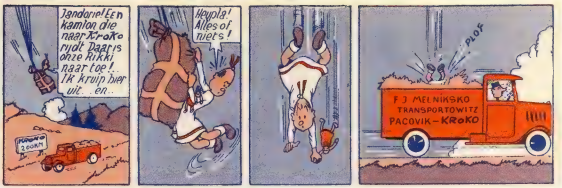
Jandorie! Een kamion die naar Kroko rijdt. Daarin ook Rikki naar toe! Ik kruip hier uit... en...
Hoepla! Alles of niets!
PLOF
F.J. MELNINSKO
TRANSPORTOWITZ
PACOVIK – KROKO

Even verder landt het vliegtuig van Rikki op de luchthaven van Praak, waar hij een *telegramski* ontvangt van een zekere Janssens, Detectief-Generaal van België. Janssens wordt in de strip soms Jansens gespeld. Rikki moet wachten in een hotelkamer totdat hij verder nieuws krijgt. Om de tijd te doden, krijgt hij een boek mee over de zeden en gewoonten van Chocowakije. Op weg naar het hotel valt hij over een vuilnisbak, wat hem brengt tot de opmerking: "*Dat is hier al erger dan 's morgens aan het Noordstation te Brussel!*" Willy Vandersteen was ervaringsdeskundige, want in de bezettingsperiode heeft hij dagelijks gependeld tussen Antwerpen en Brussel en Brussel-Noord was toen het eindstation.

In zijn hotelkamer neemt Rikki het boek door en leert wat over de plaatselijke bevolking. Dit gegeven heeft Vandersteen alweer ontleend aan zijn grote voorbeeld Hergé. In *Le Sceptre d'Ottokar* neemt Tintin de brochure over Syldavië door in het vliegtuig. Daar leest hij dat de leuze van het land *Eih Bennek, eih Blavek* (Hier ben ik, hier blijf ik) is.

Bij Rikki en Wiske is dat *Meeroz Dopitz Minderoz Werkitz*. Verder zijn Syldavië en Chocowakije twee landen uit Oost-Europa, uit de Balkan-streek. Al vanaf zijn aankomst in het land, worden verschillende aanslagen gepleegd op Rikki. De eerste vindt plaats in zijn hotelkamer. Hij wordt van in een ander gebouw in het vizier gehouden door een scherpschutter, maar schrander als hij is, zet hij een levensgrote pop in de zetel die doorzeefd wordt met kogels uit een machinegeweer. Dit gegeven heeft Vandersteen opnieuw gehaald bij Hergé, uit het verhaal *Tintin en Amérique*.

Voorbereidende schetsen van Vandersteen voor de bevolking van Chocowakije (sterk vergeeld papier)

DE EERSTE SUSKE & WISKE-VERHALEN

Tintin leest in een brochure over Syldavie over de gebruiken van de plaatselijke bevolking en de soldaten...

Rikki leest in een brochure over Chocowakijke over de plaatselijke bevolking en de soldaten. Het land heeft ook een devies...Tintin deed hetzelfde in Le Sceptre d'Ottokar.

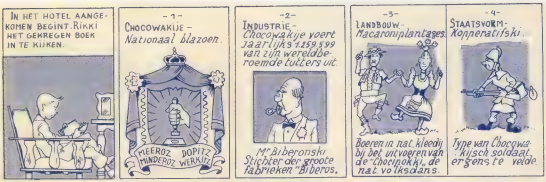
IN HET HOTEL AANGEKOMEN BEGINT RIKKI HET GEKREGEN BOEK IN TE KIJKEN.
-1-
CHOCOWAKIJE – Nationaal Blazoen
PIEEROZ DOPITZ MINDEROZ VERRAZITZ
-2-
INDUSTRIE – Chocowakije voert JAARLIJKS 1.159.399 KG/L UIT VAN WERELDBEROEMDE LUITERS UIT.
M. Biberonski Stichter der groote fabrieken "Biberos".
-3-
LANDBOUW – Macaroniplantages.
Boeren in nat. kleedij bij het uitvaren van de "Chocowakki", de nat. volksdans.
-4-
STAATSVORM – Konneratiski.
Type van Chocowa "Fijsch soldaat, ergens te velde.
MAAR DE CHOCOWAKUSCHE SPIONNAGEDIENST WAAKT. TERRORISTEN WORDEN UITGEZONDEN OM DE IN KROKO VERBLIJVENDE BELGEN ONSCHADELIJK TE MAKEN.
Ha! Een briefski van het hoofdkwartier!! Potver Koffenowitz! Dat is iets anaslis
REPUBLIEK CHOCOWAKIJE SPIONNAGEDIENSTEN DEPARTEMENT "Plannenjakerooi"
- GEHEIMSKO -
BETREFT: Aakhettank.
Jesen morgen België onderdaan in hotelski Chocoo aangekomen. Verdacht uit betrekking te staan met dotsbrief zijne naad. J. Jansens Omwerkstakenowski
DE CHEF
X 352
BELGISCHE SPEURBRIGADE TE KROKO - CHOCOWAKIJE
Ch. Rikki.
Wou melden mij verscheidene aanwijzingen. Weer op Uw hoste. Verlaat dadelijk de stad en verig U op den buiten. Laat my later Uw werkkijk weten. Houd U steunk!
J. Jansens
Dotsbrief. Generaal

EEN BRIEF WORDT ONDER DE DEUR VAN RINKIS KAMER GESCHOVEN.
BELGISCHE SPEURBRIGADE TE PRAAK - CHOCOMANIE
Dit weetst my vir schaduwe moordtyen Wen en Ben Kuipe Verbaat dandelf d. dat my veilig U go van Buiten Laat my Liefste U. verlaat nuten Hasse U. Alwaar Jansens Schild Gerard
Wat?! Wy zie voor den verstrooide! Wat een prachtig doelwit skiet!
TAK! TAK! TAK! TAK!
Snel! Ik geloof dat ik een gord gehoord heb! Gehad in den pan te doen tegen de zeelen!
TAK!!
Patrouilleren ginderen! Ik zal dem beschieten!

▲ *Rikki wordt in zijn hotelkamer vanuit een ander gebouw onder vuur genomen, maar het is slechts een pop.*

▶ *hetzelfde thema gebruikte Hergé reeds in* Tintin en Amérique.

Er zijn dus vele overeenkomsten tussen Rikki en Wiske en het oeuvre van Hergé. Dat was mogelijk ook Tony Herbert opgevallen toen die aan Marc Sleen vroeg of Rikki niet te veel op Kuifje geleek. Sleen vond van niet.

Tu vois?...C'est lui, là-bas, dans ce fauteuil... Il y a un chien près de lui. Vise bien et envoie-lui une bonne rafale de ta mitrailllette. Ne le rate pas, surtout...
TAC TAC TAC TAC TAC
Ce y est!... Magnifique! Oh! je ne rate jamais mon homme...
Combien vous dois-je? Ce sera le tarif habituel: mille dollars.
J'espère que vous êtes satisfait. Excusez-moi de vous quitter aussi rapidement, mais j'ai encore trois affaires à traiter ce matin... Good bye!
Good bye!
Eh bien, Milou, qu'en dis-tu?...Avais-je raison de me méfier des fenêtres?... Les mannequins que j'y avais placés sont transformés en écumoires!...
Tu avais raison, Tintin!... Hals... est-ce que... n'y aurait-il pas moyen de... Ces mannequins ne pourraient-ils pas continuer l'enquête à notre place?
Et maintenant qu'ils se croient débarrassés de moi, je m'en vais leur préparer une petite surprise, à ces gredins...
Ah oui?... Encore des mannequins?...
Le lendemain.
Dis donc, Bob, je viens d'apprendre qu'un camion de la bande Loco doit transporter, cet après-midi, plusieurs tonneaux de whisky. Ils seront cachés dans des fûts à essence. Qu'en penses-tu?
C'est bien simple: le camion sera à nous...

DE EERSTE SUSKE & WISKE-VERHALEN

Rikki stapt in een taxi en wordt prompt achtervolgd door dezelfde schurk. Deze schiet de banden van de taxi aan flarden en de auto stort in een ravijn. Rikki valt echter in dezelfde hooiwagen (wat dacht je) als zijn zusje, die van blijdschap haar popje Schalulleke laat vallen. Zij springt uit de vrachtwagen om haar popje terug te halen, Rikki staat recht in de laadbak en bij het passeren van een lage brug, stoot hij zijn hoofd en valt uit het voertuig. Zo zijn beide aangewezen op de benentram. Ze vinden gelukkig een stilstaande kar op de weg, met een boer die zijn paard aan het inspannen is. Ten minste, zo denken ze, want de boer stapt rustig weg, met zijn paard aan de hand. Deze gag had Vandersteen reeds gebruikt in de serie *Bert de Lustige Trekker*, voor het blad *De Rakker* in 1944.

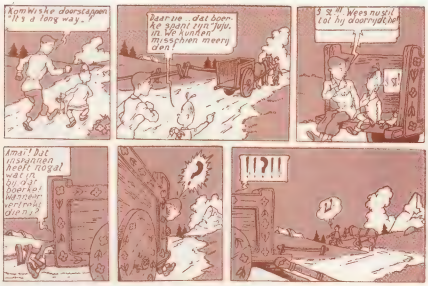
Kom wiske doorstappen "It's a long way..."
Daar zie ... dat boer. Ze gaan zijn paard in. We kunnen misschien meerij den!
Wees nuzij! tot hij doorrijdt.
Maar! Dat inspannen heeft zoveel tijd gekost, dat boer kan nergens verstrek dinnen!
?
!!?!!

Gag uit Rikki en Wiske (1945).

Dezelfde mop gebruikte Vandersteen ook al in De Rakker (1944).

BERT DE LUSTIGE TREKKER
"HA! DAT BEERTJE MAAKT ZICH KLAAR OM TE VERTREKKEN! DAAR KAN IK WEL EEN EINDJE MET MEERIJDEN!"
"ZOO... IK BEN GESTELD. ALS HIJ NU MAAR VLUG DOORRIJDT"
"JANOORIE WAT DUURT HET LANG EER DAT PAARD INGESPANNEN IS? IK GA EVEN KIJKEN!..."
MAAR ONS BERTJE WAS ER ERG NAAST!!
WIL

Onderweg redden zij het leven van pachter Naaszinski, zeg maar boerke Naas, het personage uit het werk van Guido Gezelle. Om zijn dankbaarheid te tonen, mogen Rikki en Wiske in zijn boerderij verblijven...

Inmiddels heeft tante Sidonie thuis de beslissing genomen de kinderen achterna te reizen. Zij vertrekt met de trein naar Praak maar wordt er onderweg uitgegooid omdat ze aan de noodrem heeft getrokken. Ze is genoodzaakt in de natuur te overnachten. 's Ochtends gaat ze op verkenning en met haar paraplu-periscoop krijgt ze Rikki en Wiske in het vizier. Ze rent ernaar toe, maar komt in een wolfsklem terecht, waardoor ze de twee kinderen misloopt. Ze wordt verlost door de veldwachter, die haar *in den bakowitz* steekt.

Rikki bereidt zich intensief voor op de wedstrijd tegen Bukovin. Op een dag vergezelt hij boer Naas en zijn vrouw naar de stad. Wiske blijft alleen thuis, maar haar rust wordt snel verstoord door een naderende agent van de Gestaco. Wiske is bereid zich te verdedigen tot *de laatste man* met een verstopte donderbus. Tante Sidonie is het huis genaderd en slaat alles gade met haar periscoop. Ze slaat de Gestaco-agent buiten westen, maar Wiske begaat een stommiteit door haar tante met een houten klomp neer te slaan. De Gestaco-man komt bij en is weer meester van de situatie en brengt Sidonie naar het *cachotowitz*! In de stad gaat Rikki op verkenning en contacteert detectief Janssens, die hem vertelt dat er een grote receptie is bij de President. Even later wordt Janssens uitgeschakeld door twee spionnen. Rikki staat er alleen voor en rijdt terug naar de hoeve van boerke Naas.
Tante Sidonie beraamt een plan om uit de gevangenis te ontsnappen. Ze zet een spiegel achter de tralies van haar venster zodat de cipier denkt dat zij ontsnapt is! De hoofdfiguren van de Suske en Wiske-strip verzeilen in hun avonturen regelmatig in de cel. Met de nodige vindingrijkheid slagen ze er meestal in te ontsnappen, op de meest diverse manieren.

De nacht komt en Rikki en Wiske gaan slapen. Opvallend is dat broer en zus in hetzelfde bed slapen. Op zich niets ergs, maar zoiets werd meestal vermeden in de Vlaamse huisgezinnen. Terwijl de kinderen slapen, stopt een auto van de Gestaco bij de hoeve. Maar Sidonie is in de buurt en wil de kinderen verwittigen.
Om een of andere duistere reden beslist ze dan plots dat ze verder incognito moet werken en wil ze zich niet bekend maken aan de kinderen. Dit is bijzonder vreemd, we konden niet één reden vinden waarom Sidonie dit zou doen! Ze werpt een steen met een briefje door het raam en kan zo verhinderen dat Rikki en Wiske gearresteerd worden. Méér zelfs, ze slagen erin met de auto van de spionnen te ontkomen en tante heeft zich in de koffer verstopt. Ze hoort de kinderen zeggen dat ze naar de receptie gaan om zo nieuws te vinden over de plannen. Wanneer ze de stad naderen, besluiten ze de auto in een ravijn te duwen, niet wetende dat hun tante in de koffer zit. Sidonie komt er met de schrik van af... ▸

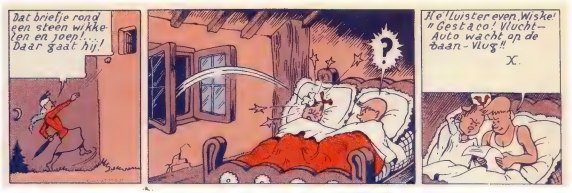
Dat briefje rond een steen wikkelen en joepie!... Daar gaat hij!
?
Hé! Luister even Wiske! "Gestaco: Vlucht-Auto wacht op de baan-Vlug!"
X.

▲ *Broer en zus in hetzelfde bed, een ongewoon beeld in het Vlaanderen van 1945*

▾ *Het gebeurt niet zo vaak dat één van de hoofdfiguren zich wendt tot de lezer*

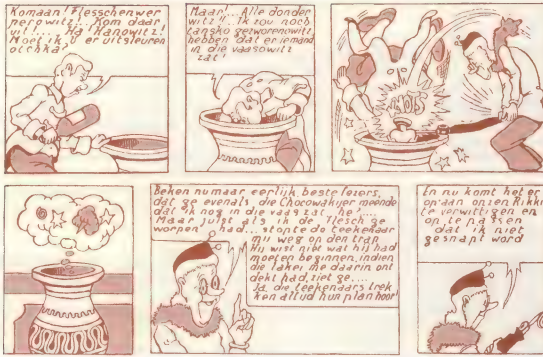
Komaan! Flesschenwer
perp wit!... Kom dadelijk
wil...ha Kanowit!
Moet ik U er uitsleuren
ook nog?
Haan!... Alle donder
wist ik ook
zansko gezworenenwit
hebben dat er iemand
in die vaas wit
zat!
Beken numaar eerlijk, beste lezers,
dat ge eveneens die Chocowitjes wenste
dat 'k nog in die vaas zat, he?...
Maar juist als ik de fiesch ga
wonpen, had... stonte de teekenaar
mij weg op den trap.
Hij wist niet wat hij had
moeten beginnen, indien
de lakei, me daarin ont
dekt had, tiet ge...
Ze de spekenders trek
ken altijd hun plan door!
En nu komt het er
op aan om een Rikki
te verwittigen en
on te passen
dat 'k niet
gesnapt word

Ondertussen dringen Rikki en Wiske binnen in het gebouw van de President, en Rikki mengt zich als ober tussen de genodigden van de receptie. Hij maakt één van de gasten onschadelijk om een *pitteleer* te bemachtigen en in deze vermomming de gesprekken af te luisteren. Intussen is ook tante Sidonie binnengeraakt: zij verstopt zich in een vaas en bespiedt de omgeving met haar periscoop. De chef van de Spionagedienst en de Generaal van het leger bespreken iets in verband met de rakettank-plannen en Sidonie kan hen afluisteren. Wanneer een ober een fles in de vaas gooit, wordt ze kwaad en gooit de fles naar zijn hoofd. Ze kan hem uitschakelen met een slag van haar paraplu. Hierna wendt ze zich tot de lezer van de krant om uit te leggen hoe ze dat gedaan heeft.

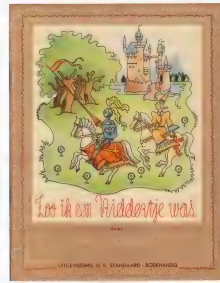

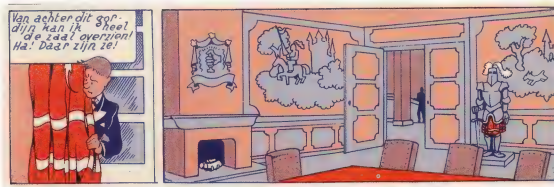

▴ *Het motief van het wandtapijt is afgeleid van de covertekening van* Zoo ik een Riddertje was

▾ *Wanneer de mobilisatie een feit is, vertonen de mensen andere gedragingen*

HET CHOCOWAKIJSCHE LEGERBEVEL KONDIGT DE STAAT VAN OORLOG AF. HET LEGER WORDT GEMOBILISEERD EN KRIJGT OPDRACHT TE BELETTEN DAT DE RAKETTANK CHOCOWAKIJE VERLAAT.
ENKELE REACTIES DER BEVOLKING.
Ik zal maar al beginnen aan te schaven voor hanegowitz!
Ha! Hgowitz! Direct myn boterochka opslaan, en myn paltot tenowitz westeken.
DE GEMOBILISEERDEN.
Niet weenen vrouw! Wij krygen toch 30 centiemen gowitz per dag en het PAK van Sjocoladatowitz!!!

Zij verwittigt Rikki met een briefje en vraagt hem zich te verstoppen in de vergaderzaal. Alle hoge omes verzamelen in deze zaal waar de President een beslissing zal nemen over de rakettank. Aan de wanden van de zaal hangen wandtapijten. Eén van deze tapijten stelt de omslagtekening voor van het boek *Zoo ik een Riddertje was*, een album dat in dat jaar 1945 verschenen was bij de *Standaard-Boekhandel*. Een *inside-joke* van Willy Vandersteen.

Buiten begint Wiske zich te vervelen en beslist op haar beurt het gebouw binnen te dringen. Onstuimig als ze is springt ze door het raam van de presidentiële kamer. De President trekt zijn degen, maar Wiske laat zich niet doen en haalt het tapijt vanonder zijn voeten en zorgt ervoor dat hij zich aan de luster vasthangt. De gag met het wegtrekken van de tegenstander op een tapijt had Vandersteen al uitgewerkt voor de reeks *Simbat de zeerover*. Deze reeks blijkt een echt testlaboratorium geweest te zijn voor latere gags in andere reeksen.

Rikki die zich verborgen had in de vergaderzaal is ook tot de actie overgegaan: hij hoort dat de rakettank zijn voltooiing nadert en dat ze ergens op een geheime plek afgewerkt wordt. Hij springt tevoorschijn, houdt iedereen onder schot en bemachtigt de plannen. Maar Wiske komt roet in het eten gooien en Rikki moet zijn wapen laten vallen: de rollen zijn nu omgekeerd. Rikki en Wiske dreigen als spionnen gefusilleerd te worden. Maar dan komt tante Sidonie in actie die de hele tijd verstopt zat in een harnas. Zij zaait paniek met haar goedendag en de kinderen kunnen uit de stad ontsnappen, nog steeds in het ongewisse over de identiteit van hun redder.

Het land is in rep en roer, de opsporingsdiensten werken op volle toeren, maar tevergeefs. Dan krijgt de chef van de spionage een idee: hij wil de bokskamp tussen Rikki en hun kampioen Bukovin vroeger laten doorgaan in het Sportpaleis en hoopt op die manier Rikki uit zijn tent te lokken. Vandersteen laat dit gesprek verlopen in een sfeer waarbij er voortdurend op tafel geklopt wordt en de inktpot steeds op iemand anders zijn gezicht terecht komt. ▸

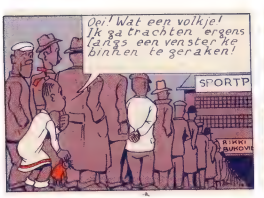

▴ *Wiske wil binnendringen in het Sportpaleis. Rechts een foto van het gebouw dat in 1933 werd ingehuldigd.*

In het Rubenspaleis in de Carnotstraat werden regelmatig bokskampen georganiseerd

Rikki en Wiske houden zich schuil in het woud en lezen de aankondiging in de krant. Rikki besluit op de uitdaging in te gaan en rept zich naar het Sportpaleis waar de mensen reeds staan aan te schuiven. De tekenaar heeft het Antwerpse Sportpaleis als voorbeeld genomen voor de vormgeving van het gebouw.

Wiske vind dat het te lang duurt en klimt langs een raam binnen. Ze verstopt zich in een emmer vol water, die naar de kleedkamer van Rikki wordt gedragen. Wanneer de drager de emmers binnenbrengt, maakt Rikki een opmerking over de slechte organisatie en raadt hem aan een kijkje te komen nemen in het Rubenspaleis in de Antwerpse Carnotstraat, een gelegenheid waar toen o.a. bokswedstrijden werden gehouden. Broer en zus zijn weer verenigd...

Dan begint de kamp: zoals gewoonlijk in alle films en strips, krijgt Rikki eerst wat rake klappen, en slaat zelfs op het einde van de eerste ronde de scheidsrechter knock-out. In de tweede ronde beslecht Rikki de wedstrijd in zijn voordeel en slaat Bukovin tegen het canvas. Tante Sidonie heeft zich via een smal keldergat ook toegang verschaft tot het sportpaleis en gaat naar de plaats net onder de ring. Zij ziet dat Bukovin verslagen is, en schakelt dan het licht uit. Wanneer het licht terug aangaat, is Bukovin verdwenen!

Het is tante Sidonie die hem via een luik heeft ontvoerd en ze steekt hem in een wasmachine om hem te doen spreken. Bukovin verklapt de geheime locatie van de rakettank en Sidonie verwittigt Rikki en Wiske met een briefje dat ze met een moto met tweespan daar naartoe moeten gaan. Zo gezegd zo gedaan, en de twee moedige kornuiten rijden in snelvaart naar de bestemming, niet wetende dat Sidonie in de koffer zit. Een onoplettendheid zorgt ervoor dat de moto crasht en Rikki en Wiske hangen in de telefoondraden!

De werkplaats van de rakettank wordt streng bewaakt en Wiske zorgt voor een afleidingsmaneuver door Schalulleke in de lichtbundel van een zoeklamp te plaatsen. In de daaropvolgende verwarring lopen Rikki en Wiske de werkplaats binnen, maar Wiske wil haar popje nog redden, wat haar fataal wordt: ze wordt gevangen genomen door de soldaten. Rikki heeft de rakettank bereikt en treft er tante Sidonie aan: pas dan beseft hij dat zij het was die hen steeds geholpen heeft. Met de tank

Wiske is sneller dan een kogel, we zagen het reeds eerder in de Superman-strip

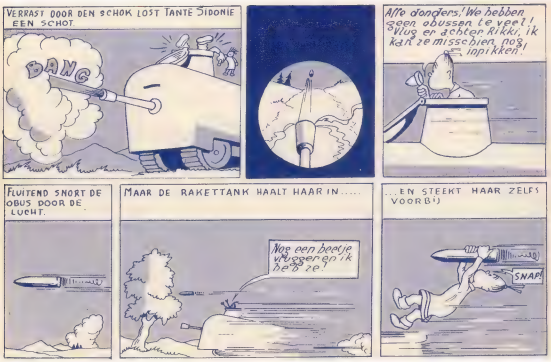
VERRAST DOOR DEN SCHOK LOST TANTE SIDONIE EEN SCHOT
BANG
Affe doggers! We hebben geen obussen te veel! Wug er achteen Rikki, ik kan ze misschien nog inpikken!
FLUITEND SNORT DE OBUS DOOR DE LUCHT.
MAAR DE RAKETTANK HAALT HAAR IN.....
Nog een beetje vuggen en ik heb ze!
...EN STEEKT HAAR ZELFS VOORBIJ
SNAP!

rijden ze door de muren van de werkplaats en kunnen Wiske oppikken! De regering kondigt de mobilisatie af, wat voor de Vlaamse lezers van *De Nieuwe Standaard* nare herinneringen oproept. Vandersteen hekelt de reacties van de bevolking: een burger gaat bij de viswinkel aanschuiven voor haring. Dit was niet toevallig gekozen. Haring was tijdens de bezetting van België een belangrijke voedselbron geweest. Ook de reactie van een landbouwer die onmiddellijk aan zijn voordeel denkt, is zeer direct en vol van maatschappijkritiek: "*Ha! Haowitz! Direct mijn boterochka opslaan en mijn patattenowitz wegsteken.*" De Vlaamse boeren waren tijdens de bezetting berucht om het achterhouden van hun producten, die dan de weg naar de zwarte markt vonden. En ten slotte: een gemobiliseerde man zegt tegen zijn vrouw: "*Niet weenen vrouw! Wij krijgen toch 30 centiemenowitz per dag en het PAK van den soldaatowitz!!!*", een trieste verwijzing naar de karige vergoeding en een zeldzame keer van een verdeling van wat levensmiddelen die de soldaten te beurt vielen.

Dan begint de rakettank aan zijn tocht naar België. Wanneer bommenwerpers worden ingezet, bouwen onze vrienden snel een houten rakettank, die vernietigd wordt. De Chocowakijers roepen reeds de overwinning uit en een delegatie hoge omes gaat ter plekke kijken om zich te vergewissen van de toestand. De President vraagt nog of er geen gevaar dreigt, waarop de kolonel antwoordt: "*Zeker, zekerowitz Presidentowitz. Anders zou ik toch ook niet gaanowitz!*" Maar onze vrienden liggen op de loer en verrassen de delegatie. Wiske spaart hun leven, maar vraagt

Het Pak van de soldaat, een bekend fenomeen in de mobilisatieperiode

toch om een vuurtje voor de uitlaat van de tank te houden, waardoor en een explosie volgt die de notabelen lelijk toetakelt. De rakettank vervolgt rustig zijn weg. Per ongeluk vuurt Sidonie een kogel af maar Wiske laat de tank op volle snelheid rijden en kan de kogel nog inhalen.

Zulke staaltjes van supersonische snelheid zullen we jaren later regelmatig terug zien wanneer Jerom zijn snelheid demonstreert.
Een finale confrontatie ligt in het verschiet: een pantsergroep van het Chocowakijse leger tracht hen tegen te houden, maar de Belgische tank vouwt de hele handel op: Wiske plaatst er een bordje bij: "*Oud ijzer te koop!*" Even later valt de tank zonder benzine, wat in feite een foutje van de tekenaar is. In het begin van het verhaal stond op de plannen vermeld dat ze op afgeroomde melk rijdt.
Maar de schranderheid van tante Sidonie zorgt voor een oplossing. Ze bindt een grote magneet aan een lange stok en bindt die aan de loop van de tank zodat die door de aantrekkingskracht voortrijdt.
Ook deze grappige oplossing heeft Willy Vandersteen meer dan eens gebruikt in andere strips. Voor het eerst gebruikte hij ze in het weekblad *Bravo!* in 1943, in de gag 1943/40 van de reeks *Simbat de Zeerover*, waarin een zeemeermin een vlot voortsleurt door een halsketting aan een stok te binden.

Stilaan komt België in zicht, waar een groep geniesoldaten, die duidelijk liever lui zijn dan moe, de laatste brug moet ondermijnen. Uiteraard is het gebruik van geniesoldaten een vanzelfsprekendheid voor Willy Vandersteen, aangezien hij zelf in deze legereenheid heeft gediend. Onze vrienden komen ongehinderd in België: "*In volle vaart raast de rakettank door het Vlaamsche landschap naar Antwerpen. Te Antwerpen defileert de feestelijk getooide rakettank door de straten, geestdriftig door een dichte menigte toegejuicht.*" In zijn jeugdig enthousiasme stuurt Rikki de tank richting Antwerpse leien, en op de laatste strook komen ze terecht in de waterkuip van het stedelijk monument voor Peter Benoit, dat destijds stond op de Frankrijklei, in de zogenaamde *Geuzenhofkes*. De laatste stroken verschenen in *De Nieuwe Standaard* van 15 december 1945. Hiermee valt het doek over de eerste lange vervolgstrip van Willy Vandersteen, 240 stroken lang!

▲ *Postkaart van de Geuzenhofkes in Antwerpen, waar Rikki en zijn vrienden in het water terechtkwamen op het einde van het verhaal*

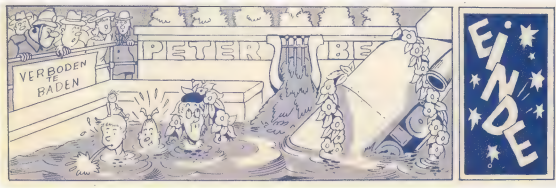

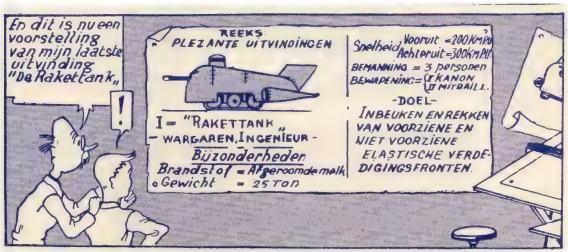

▲ *Bij de start van het verhaal blijkt dat de Rakettank op afgeroomde melk rijdt, en niet op benzine*

Hoewel er al een aanzet van structuur inzit, is het verhaal één holder-de-bolder opeenstapeling van wisselende posities, gelardeerd met typische Vandersteenhumor, waarbij hij de absurde situaties niet schuwt. De figuren van Rikki en Wiske hebben hun definitieve vormgeving bereikt, maar Wiske is duidelijk nog veel jonger dan in de latere verhalen. Tante Sidonie heeft al wel haar hyperslanke lijn en haar hoedje met spelden, maar haar gepronconceerde kin en weerbarstige haarkuif hadden zich nog niet ontwikkeld. Ofschoon het verhaal niet speelt in de Antwerpse binnenstad, zijn er toch enkele verwijzingen naar Vandersteens geboortestad.

En dan is er de invloed van Hergé. Voor *Rikki en Wiske* gebruikt Vandersteen verschillende elementen uit diens oeuvre. Het algemene thema van spionnen uit een Balkanland, die het gemunt hebben op het werk van een Belgische professor, het vertrek per vliegtuig naar Praag, het breken van een val door het belanden in een hooiwagen, het gebruik van enkele folkloristische motieven in kleding bij het doornemen van de reisbrochure van Syldavië, allemaal elementen uit *Le Sceptre d'Ottokar*, heeft Vandersteen verweven in zijn Rikki en Wiske-strip. Maar ook elementen uit *Tintin en Amérique*, zoals de aanslag op een gelijkende pop vanuit een naburig venster. Of nog de spion van Chocowakije X27, duidelijk geïnspireerd op X33 en X33bis, de codenamen voor de tweeling-detective Dupond en Dupont uit *Les Cigares du Pharaon*.

SUPPLÉMENT AU «VINGTIÈME SIÈCLE» DU JEUDI 16 FÉVRIER 1933 N. 7.
le petit "Vingtième"
AFE DU CAIRE - REST
MAINTENANT QUE NOUS AVONS PERDU SA PISTE QUE VA DIRE LE CH.F?

▲ *De detectives Dupond en Dupont hadden de codenamen X33 en X33bis*

Het stripverhaal en de Arabische wereld

ARABIEREN
in de Vlaamse strip

VERKWIKKEND VERTELT LAMBIK ONS EN VOLGENDE KEER MAAK EEN MEISJE, OM ER DE HONDEN IN VREDE TE LATEN LEVEN, HAMELEN IS ALLEMAAL PAARDEN HEBBEREN TE LEREN ZAAGEN WIL IK PERSOONLIJK ONDERVINDEN HOE EEN PAARD ZICH VOELT
Ja toch waar, hè? Als we honden leren als een paard zouden we meer dan twee hoeven te kapen! Geen hoge kostuur meer, geen bedekkost meer! Dolleren een schone stal en wat schik!
Geen veedokschennis, een espenaszicht meer! Je breken elk hoeven af en den ondreren zin sluiks wit en een meskoffen zo het wat ontbreken, hé! En geen mokt, mokt, mokt meer stallek, deze keer echt... wint, heb ben.
Jollie wel eens paarden zeiden die alsomdommen uitvinden of een verdrietsoinfernete 'm de weg schijnen? Nee hè! Wel!
Het Oosten ontwaakt! De bluf komen!
Zoon van het Oosten, saai zachtmoedig meider!
Wat, heve dessert! Een heerenige tchoch
Sidi met de glanzende bol hoed, vergeet uw medemens dienaar Sen Henk Leo, mij uw trobe reh met een mooie sieren
Bluf van mon Dieu! Het, heve gare!
O! Kregt de slanke Sidi over een zachte paardonderen Hoor de edele Sen zachte honderd luisteke
Waat verrek! Bettenemer! Waater da uit! Ceb pral
Pst... heu... Sidi ben komp als te dat zwaeftrunk nog eens doet, koop ik die paardede
Ah! Alle! Oh! Wat zie! mijn oosters oog !!
Wouter

▲ Prinses Zagemeel. 1972. *De tsjoektsjoek.*

Lucas Catherine nam in zijn *Klein Arabisch prentenboek* (EPO, 2010) de lezer mee naar het beeld van Arabieren in het stripverhaal. In een meeslepende stijl bracht hij de Arabieren in strips van Hergé, Sleen en Vandersteen onder de aandacht.
Iedere stripliefhebber met stamboom is vertrouwd met *De sigaren van de farao*, *De ijzeren kolonel*, *De brief aan Nasser*, *Prinses Zagemeel* en *Sjeik El Rojenbiet*.

Door Jozef Peeters

Catherine opent het schouwspel met de tsjoektsjoek uit *Prinses Zagemeel*. Dit album werd gepubliceerd in 1949 (voorgepubliceerd in *De Standaard*, 1947-48). De kleding van de tapijtventer verwijst naar de Arabische wereld, evenals zijn naam Sidi-ben-Moka. Ook de aankondigingsstrook (8 november 1947) zet de sfeer van het verhaal neer. De introductie in de strip van dit belangrijke Antwerpen – tapijten of dassen kon slijten aan de bevolking. "Oosterse tapijten van Kortrijk" werden daar niet gegeerd. Maar het beeld van de tsjoektsjoek beklijft: een iconisch sterk beeld. Het is bekend dat Vandersteen vrienden en bekenden in zijn verhalen liet opdraven en zelfs zijn stripfiguren in andere reeksen van zijn hand. Dezelfde tsjoektsjoek wil een das verkopen aan Snoek (in *De familie Snoek*). Vandaag zou de

▲ Prinses Zagemeel. *Aankondigingsstrook*. 1947.

personage is wervend. In enkele stroken strikt de tekenaar de aandacht van de lezer. Vandersteen op zijn best. Catherine gaat dan vrij snel door de bocht en verwijst naar een imaginaire ontmoeting tussen de tekenaar en een tapijtverkoper in de Seefhoek in Antwerpen. Catherine refereert hier naar Noord-Afrikanen die als "tirailleur" aan de Tweede Wereldoorlog deelnamen en in België bleven rondhangen. Het lijkt onwaarschijnlijk dat een Noord-Afrikaan in de Seefhoek – een armetierige buurt in tekenaar op zware kritiek kunnen rekenen van de Moslimgemeenschap: de naam Mahomet – Franse vertaling van de naam Mohammed - wordt hier wel ijdel gebruikt.

Impressies van zijn reizen in Arabische landen gebruikt Vandersteen in *Sjeik El Ro-Jenbiet* (album in 1964). Verschillende plaatsen brengt hij in beeld: Baälbek, Damascus, Jeruzalem, Petra, Jerash. De jacht op een gouden Arabische dolk biedt Arabieren in overvloed. ▸

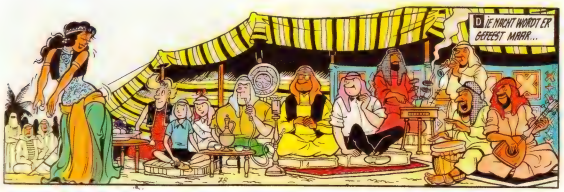

▲ Sjeik-El-Rojenbiet. 1969. *Verbroedering in de woestijn.*

Catherine wijst Vandersteen terecht naar aanleiding van een ondoordacht en dom initiatief van Lambik in *De wervelende waterzak* (album in 1988): Lambik biedt aan de plaatselijke bevolking – Jemenieten – een oplossing aan voor het opslaan van water in kruiken van cement. Dit is een slechte oplossing. Fluisterde een mislukte techneut of een amateuristische ecologist deze oplossing in het oor van Vandersteen? De eeuwenoude Arabische waterkruiken zijn superieur aan de westerse technologie. Of hoe het Westen telkens weer haar "beschaving" wil opdringen aan "onderontwikkelde" gebieden. Ondertussen hebben jerrycans in plastic de wereld veroverd. In dit verhaal komt veel geweld voor, geweld tussen Jemenieten.

▲ De wervelende waterzak. 1988. *Lambik en Sidonia in Jerash.*

DE DUISTERNIS DRAAIT REEPS OVER DE WOESTIJN, WANNEER IN EEN VLOEK DE KAMPVUREN DER SLAVENHANDELAARS...
ONTDEKT WORDEN DE ARABIEREN OPENEN DADELIJK HET VUUR, WAARDOOR DE GYRONEF NOODZAKELIJK VERDER VLIEGT.

▲ De snorrende snor. *1969. Slavenhandelaars schieten op de Gyronef.*

In *De snorrende snor* (album in 1957) ontmoeten onze helden Arabische slavenhandelaars.
Lambik stoot in *Het zingende nijlpaard* (album in 1951) op een blinde bedelaar die veel oog heeft voor de gouden trompet die onze held tot ballast is. Ook Sleen laat een blinde bedelaar opdraven in *Stropke en Flopke in Marokko* (*Ons Volkske*, 1946, daarna *'t Kapoentje*, 1947). De blinde wijst de richting aan die de jonge helden namen. In dit album van Sleen (1984) treffen we overvloedig Arabische elementen aan: een woestijn, Toeareg, een zandstorm, domme rovers, de Koutoubia van Marrakech, Moorse bouwstijl. Terzijde: Sleen tekent dromedarissen maar noemt de dieren kamelen. De kennis van het dierenrijk was nog niet volmaakt.
Vandersteen schenkt in *De kaartendans* (1962) aandacht aan de onafhankelijkheid van Algerije: op bezoek op een rommelmarkt heeft De Gaulle een boek in de hand met de titel "Reis naar Algerië".

▲ *Het Jemaa El-Fnaapleïn in Marrakesh. Uitgave Adhemar, 2009.*

▾ Het zingende nijlpaard. *1972. Een blinde bedelaar.*

Zeker, Jidi, uw edele voeten draaien gindi linksaf en ...
Een vreemdeling met een trompet! van goud? Er valt een goede slag te slaan!
Allah is ons genadig en zend! ons een halve gare ongelovige om te beroven!
Voordat ik me laat inlijven moet ik die stomme trompet zien kwijt te raken!
MET VLUGGER TAL GEBEUREN DAN I.MMER DENKT
Hallalla! Geen stap ver- der!! ... o!

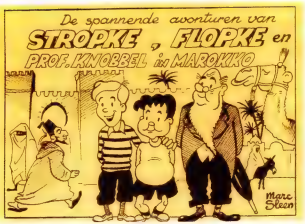

▴ *Aankondigingsstrook* Stropke en Flopke *(24 oktober 1946).*

▴ *De Gaulle op een rommelmarkt.*

▴ *Het laatste konvooi.*

In *De steensnoepers* (1972) treffen we Suske en Wiske aan in Tunesië, aan de kust en in een woestijngebied.

In *Afrekening in Caïro* (nummer 18 in de reeks *Biggles*, album in 1969) plaatst Studio Vandersteen (tekenaar Karel Biddeloo) Biggles tegenover blanke schurken en Egyptische drughandelaars. De tekenaar koos voor een ontknoping met de piramides op de achtergrond. In *Het laatste konvooi* (Biggles, nummer 21, 1998) begint het avontuur in een kuststadje in het Midden-Oosten. De huwelijksreis van Biggles heeft plaats in het zand onder een regen van kogels. Het thema van rebellen wordt hier aangesneden. ▸

Sjeik El Rojenbiet. *Lambik scheldt Arabische dieven uit, kapiteln Haddock achterna.*

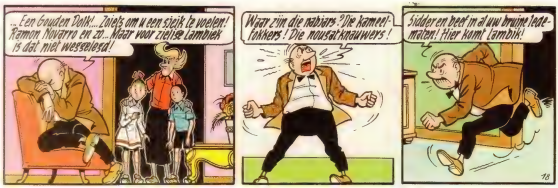
...Een bruuten Dotk!... Zoiets om u een sjeik te voelen! Ramon Navarro en zo... Maar voor zielige Lambiek is dat niet weggelegd!
Waar zijn die nabijers? De kameeltokkers! Die nauwelijks knauwers!
Ridder en beer in al uw bruine leder-malten! Hier kum! Lambik!

Met enige anekdotische kennis behept, schept Vandersteen een exotische sfeer met stereotiepe elementen uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika: de veertig woestijnrovers, zandstormen en uitgestrekte woestijnen, het vreemdelingenlegioen, vliegende tapijten, de grot van Ali Baba, louche bedelaars, slavenhandelaars, woestijnrovers. En die elementen gaven aan hoger genoemde stripverhalen een bijzondere aantrekkingskracht. De eeuw echter waarin deze verhalen gepubliceerd werden, verdwijnt ondertussen ras achter de kim. De verhalen maken deel uit van het erfgoedpatrimonium.

Ook Marc Sleen begaf zich vrij dikwijls in de Arabische wereld. Hij begon zijn carrière als illustrator, karikaturist en cartoonist. Vanaf 1944 vat hij de actualiteit voor de krant *De Standaard* in spotprenten. In 1947 maakt hij een cartoon over de Palestijnse kwestie (*De Nieuwe Gids*, 3.10.1947).

Op 4 februari 1947 publiceerde hij in *De Nieuwe Standaard* een cartoon over "Irgun Tzwa'i Le'umi", een militie van zionisten die bloedige aanslagen pleegde in Palestina.

Het Suez-conflict breekt uit en confronteert de wereld met wapengekletter en benzineschaarste. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij Nero in 1956 naar Egypte laat vertrekken in *De ijzeren kolonel* (album in 1956). De Suezcrisis beheerst het nieuws. De Verenigde Naties ondermijnden tijdig de invasie van de coalitie tussen Britten en Fransen. Uit opportunisme hadden de Israëli's zich aangesloten. David B. beweert in *Les meilleurs ennemis* (Futuropolis, 2011-2016) dat president Eisenhower de aanval daadkrachtig afkeurde met de bedoeling de heerschappij van de Britten in het Midden-Oosten te breken. De politieke inmenging van de Amerikaanse president zou inderdaad leiden tot de uitdoving van het gezag van Groot-Brittannië in dat gebied. Het gezag van Groot-Brittannië had al een flinke knauw gekregen in 1948 toen ze halsoverkop hun mandaat over Palestina beëindigden. De "IJzeren Kolonel" doet een beroep op Nero teneinde zijn eigendomsrechten op het Suezkanaal te vrijwaren. In dit verhaal wordt de lezer geconfronteerd met de "landing" van Engelsen en Fransen, de "slagkracht" van het Egyptische leger en enkele ongure woestijnbewoners.

Sleen. Cartoon. 1947. De Nieuwe Gids, *3.10.1947.*

Sleen. Cartoon. 1947. De Nieuwe Standaard, *4.2.1947.*

▾ *In* De bom van boema *(album 1984) maakt Adhemar een tochtje boven Gent met een oliesjeik*

In *De brief aan Nasser* (album in 1963) komt Egypte sterker in beeld. In 1963 prijkt het portret van Gamal Abdel Nasser op de omslag van *Time*. Nasser brengt de Arabische wereld in het wereldnieuws. Het Westen kijkt argwanend toe. Sleen laat zelfs het Moslimbroederschap – de perfide bron van het terrorisme in de Arabische wereld – optreden in de strip. De tekenaar brengt Egypte ironisch in beeld als een staat waarin vrijheid beknot wordt: "Op vechten op straat staat hier de doodstraf" (plaat 13),"Dansen op straat is in Egypte verboden!" (plaat 14). Sleen brengt terreur naar Brussel in *Zwarte November* (album in 1973): een terroristische organisatie wil in Brussel gebouwen opblazen. De aanslag in München tijdens de Olympische spelen door de Palestijnse beweging "Zwarte September" triggerde de tekenaar allicht. Voor alle duidelijkheid: de terroristen zijn hier geen Arabieren.
Kenners van het oeuvre van Marc Sleen kennen talrijke Nero-verhalen met Arabische connecties.

In *De straal van Oemtata* (album in 1975) klopt een Arabische sjeik aan bij Nero. Met dreigende taal en goud wil hij het schokgolfkanon van Oemtata kopen. Als betaling heeft hij goudstaven op het lichaam gebonden zoals bij een bomgordel.

Ondertussen kreeg Sleen allicht ondersteuning van een kenner van de Arabische taal. In een tekstballon treffen we het woord bank aan en het woord Coca Cola. Het laatste woord is enigszins verborgen achter het hoofd van de sjeik en dit in authentiek Arabisch schrift. Meestal wordt het woord bank in het Arabisch geschreven als "masraf" en uitzonderlijk als "bank" (met de letters ba, nun en kaf). Het woord Coca Cola in Arabisch schrift vinden we ook terug in *Daris doet het!* (album 1980). ▸

IK BEN LANGS DE PIJPLEIDING BINNENGEKOMEN...
DIE AMERIKANEN ZIJN TOCH GEK! WE KINDEREN ZE ZIEKTES! WE HEBBEN ALLES! WE KUNNEN KOPEN WAT WE WILLEN MET ONS DOLLARS PENSLOTTE? WAARDELOZE PAPIERTJES!
KIJK HIER, DIT IS BELANGRIJKER! GEEL GOUD, GEEL GOUD GEEL GOUD DE ZWARTE DUIF
DIT IS ALLEMAAL VOOR U ALSUB! HIJ ZEGT WAAR HET SCHOKGOUT KANON VAN PROFESSOR OEMTATA TE VINDEN IS.
EN ZEG HEM HIJ KUNNEN ALLES KOPEN!
GEK!

▴ *In* De straal van Oemtata *heeft een sjeik goudstaven op het lichaam gebonden zoals bij een bomgordel.*

In *De groene ibis* ('t *Kapoentje* 1948, album Adhemar, 2009) komen Stropke en Flopke terecht in Caïro. Bij aankomst heeft er een overval plaats. Caïro is een gevaarlijke plaats! Later in het verhaal bewegen de jonge helden zich buiten de Arabische sfeer.

Nog andere Vlaamse tekenaars zouden de betovering en het geheimzinnige van de Arabische wereld in hun verhalen brengen: Berck, Biddeloo, Erik, Merho, Pom, Rik, Broeckx, Bob Mau, Nys, Buth, de Rop...
De resultaten zijn pover en platvloers, kolderieke stripverhalen van een middelmatig niveau. Voer voor verstrooiing en vermaak. Een meewarige blik van allochtone medeburgers wordt ooit ons deel.

Jeff Broeckx tekent *Rami, de witte kameel* voor *Zonneland* (1979), een braaf en dommig verhaaltje over de omzwervingen van Abdul, een jonge Arabier, samen met Rami, een jonge witte kameel. Met Arabiserende elementen: zandstorm, woestijn, kromdolken, ongure handelaars, een stoute sultan, een betoverde prins, een geest in een fles... In 1996 werd het niemendalletje in album gepubliceerd (Uitgave De Pagadder).

Erik (Vandemeulebroucke) brengt Jim Lont naar Egypte in *Toet-Mo-Sefen* (1967). De lezer krijgt beelden van onwezenlijke straten in Caïro, winkels met zogenaamde "Arabische" opschriften, de Egyptische politie in actie.

En ook Rik (Clément) brengt de argeloze lezer naar Egypte, in o.m. *De vloek van Toet-Ank-Toet* (In de reeks *De daverende daden van Dees Dubbel en Cesar*! 1971). De lezer vangt een glimp

▾ Sleen. De groene ibis. 2009. Caïro.

op van de Nijl, ontmoet rovers en een geestige Egyptenaar die als gewezen gastarbeider in België leuke herinneringen aan Brussel bewaarde. In *De mummie van Kaba-Kaba* (1967) worden onze helden via een "vliegende sigarendoos" naar Egypte gebracht. Er komt echter geen enkele autochtoon in het verhaal voor. In *Mysterie in Wad-es-Dah* (Ohee, nummer 541, 1973) kiest de tekenaar voor een onderdompeling in een verhaal met talrijke Arabieren. Nog twee andere verhalen van *Dees Dubbel en Cesar*! hebben Arabieren in aanbod: *De verzwonden sjeik* (1971) en *De zwarte Arabier* (1972). Het eerste verhaal speelt zich volledig af in België: sjeik El Astiek van Petro-Arabië wordt er ontvoerd. Het tweede verhaal speelt zich af in Wad-es-Dah.

▴ Een liefhebber van de Arabische taal baalt van de zogenaamde "Arabische" teksten in stripverhalen.

T.L.G.
GIJ VERSTAAT ZEKER GEEN VLAAMS?
WAT? GIEN VLOMS? GAI ZAAIT ER WEL MEE! IK ZAAIN TIEN JOAR CONDUCTEUR GEWEIST OEP DEN TRAM IN BRUSSEL! ALS GASTARBEIDER!
NA GEMAOKT FORTUIN ZAAIN IK NOAR MAAINE FATRIE VROEMGEKIERD, NEIWOE!
WAT?
FORTUIN MAKEN EN VLAAMS LEREN OP DE BRUSSELSE TRAM! DAT IS WAT NIEUWS!
KUNT GE ONS DE WEG WIJZEN NAAR DE VALLEI DER FARAO-GRAVEN?
DA'G WER ZENNE, PEI!
ALS GEWEZEN KETJE GAAN IK U HELPEN! GE KRAIGT MIJN KOPIE VAN MIJ VORTUUR CADEAU! WAT ZEGT GE DAARVAN?

▲ *Rik.* De vloek van Toet-Ank-Toet. *1971. Een gewezen gastarbeider bewaarde leuke herinneringen aan Brussel.*

Karel Biddeloo tekende voor Studio Vandersteen *De zwarte cobra* (1979) in de reeks *De Rode Ridder*. Historisch situeert hij het verhaal tijdens de zevende kruistocht (1248–1254). De kruisvaarders hadden de Egyptische stad Damietta veroverd. Het klimaat en ziekten zouden het leger decimeren en de aanvallen van de Saracenen maakten een einde aan de kruistocht. In het verhaal steunen de Saracenen Johan in zijn strijd tegen de sekte "Zwarte Cobra".

Fata morgana (in de reeks *De Rode Ridder*) speelt zich af in de kruisvaarders-staat Tripoli, het huidige Libanon. Karavanen worden overvallen en beroofd nadat de leden van de karavaan vergiftigd werden en daardoor waanbeelden kregen, fata morgana's. Johan en de hospitaalridders verdenken (terecht) de Saracenen (album in 1998). Terzijde: in 1289 werd de gehele christelijke bevolking van de kruisvaarders-staat uitgemoord door moslims.

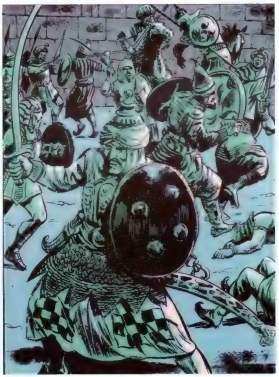

▲ *Karel Biddeloo.* De zwarte cobra. *1979. Saracenen.*

ARABIEREN IN DE VLAAMSE STRIP

In *De parel van Bagdad* (1960) vertrekt de Rode Ridder op missie naar Bagdad. Zijn strijd tegen de slavenhandel mislukt. Tekenaars Willy Vandersteen en Karel Verschuere verbinden het verzet van de sultan tegen de bevrijding van de slaven aan de ondergang van de stad. In 1258 werd Bagdad volledig verwoest en de bevolking uitgemoord door de Mongolen.

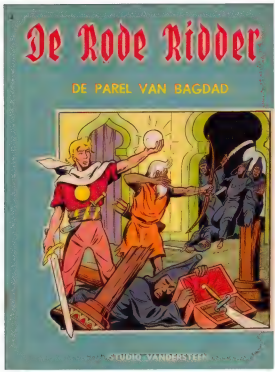

▲ *De Rode Ridder. De parel van Bagdad. 1960.*

Biddeloo plaatst de Rode Ridder in het tijdperk van de Moorse overheersing in Spanje in *De kluizenaar van Ronceval* (1972). Ridder Roland, bekend als Roeland, in dienst van Karel de Grote, werd bij de pas van Roncevaux gedood door de Moren. Dit verhaal brengt de mythische legende van Ronceval opnieuw in beeld. In werkelijkheid werd Roeland door Basken gedood. Een onbeduidend verhaaltje.

▲ *Storm over Akhabakhadar.*

Arabieren worden als onbetrouwbare en corrupte figuren gebracht in *De diadeem van Swaba* (1964). De helden van Pom snellen professor Snuffel ter hulp die in Arabarabie opgravingen doet. Pom brengt Piet Pienter en Bert Bibber en Susan naar Akhabakhadar, een "Arabische" staat in *De vloek van Toetan Kanon* (1961). Ze vertrekken naar Dagbad en gaan in een tempelruïne op zoek naar een schat en de oorzaak van een geheimzinnige ziekte die eerder blanke schattenjagers trof. Er komen vrij veel "Arabieren" voor in het verhaal. Susan wordt ontvoerd door een slavenhandelaar. Dit verhaal is duidelijk een vervolg op *Storm over Akhabakhadar* (1959).

Nog gemakkelijker, we hebben het maar te vragen.
Water!?...klok-klok!... om drinke-drinke te doen!
Water? De vreemdelingen zijn welkom. Zij zullen de bron vinden in 't midden van de oase.

▲ *De bron van El Razar. Marokkaanse klederdracht in Egypte.*

Jef Nys tekent veel zand, erg veel zand, kamelen en Arabieren in Marokkaanse klederdracht in *De Zonnemummie* (1962). Hij zendt Jommeke, Filiberke en Flip naar "Egypte" in *De bron van El Razar* (1981), op zoek naar water met een bijzondere kracht. Ook in dit verhaal is er weerom overvloedig zand aanwezig en bewoners van een oase in Marokkaanse klederdracht...

▲ De zielepoot. *1970. Pips in Irak en Syrië.*

En dan is er ook nog Buth. In *De zielepoot* (1970) ontmoet Thomas Pips Abdoel, een zwerver en landloper. Op advies van Abdoel zoekt Thomas Pips met een wichelroede naar olie en dit leidt tot vrij komische ontdekkingen. Joopie, de zoon van Pips, wordt ontvoerd. Pips komt terecht in Irak en Syrië tijdens de zoektocht naar zijn zoon. Ali Raschid, petroleummagnaat, blijkt de kidnapper van Joopie.

Buth tekende in 4 platen het leven van *Godfried van Bouillon* (in *De Post*, 1956-57). Alle blanke Belgen leerden op de schoolbanken over deze omstreden "held" en zijn "Endlösung" van Jeruzalem.

▼ *Veel geweld in* Heibel in de woestijn.

Ook Berck brengt de strijd om olie in beeld. In *Heibel in de woestijn* (1977), gepubliceerd in de reeks *Sammy*, vechten twee emirs om olie. Arabieren worden hier eveneens als dom, gewelddadig en onbetrouwbaar in de verf gezet. In de strip is er overvloedig geweld en bitter weinig humor aanwezig.

In *De fez van Fes* (1997) wordt Fanny ontvoerd en gedwongen haar kunstjes als buikdanseres te vertonen in Marokko. (4) Merho maakte er weer een drollig verhaaltje van. De tekenaar heeft duidelijk de filmstad Ouarzazate bezocht. ▸

▲ *Ouarzazate.*

Domme terroristen en koddige deelnemers aan een survivalprogramma maken de dienst uit in *Boek.bv* (2012). Een gijzeling in Azdakan wordt gesitueerd in een Arabisch land. De kledij van de slechteriken, de stukgeschoten huizenblokken, de oliepijpleiding moeten de lezer overtuigen. Een gijzeling is te ernstig om er een lollige grap van te maken.

Bob Mau zendt Kari Lente naar "Arabische" landen, o.m. in *De ring* (2008), *Het fort van Djebhin* (2011) en *De gevangenen van Mazoetkan* (2011).

Gilbert Declercq tekende *Olie voor Nagar* (1984) in de reeks *De avonturen van Rud Hart*. Een dun doorslagje van een verhaal van Tanguy en Laverdure. Twee piloten, Rud Hart en Jef De Vlaeminck, snellen een prinses van het oliestaatje Nagar ter hulp. De olieraffinaderij wordt door haar oom Tariq gesaboteerd. Een voorspelbaar scenario.

Als afsluiter van een snelle wandeling in de stripbibliotheek vermelden we *De formule van Kortbaard* (1989) in de reeks *Tom Tempo*, getekend door Eduard de Rop. De tekenaar heeft het landschap van Marokko in de vingers en kent duidelijk Ouarzazate.

Allicht zijn er nog vele andere verhalen te ontdekken. Het rijke Vlaamse stripverleden herbergt vele thema's en geografische omschrijvingen.

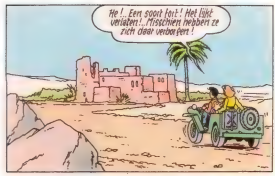

▲ *Ouarzazate in* De formule van Kortbaard.

▲ *Een doorslagje van Tanguy en Laverdure.*

Alle genoemde tekenaars leefden in een zelfgenoegzame wereld met een zeer nauwe visie op de wereld. Vandersteen brengt een snuifje exotisme aan in enkele verhalen en even gaat hij de didactische toer op in *De wervelende waterzak*. Sleen vertrekt van de actualiteit en zijn beeldvorming is boeiend en verrassend. De humoristische toets ontbreekt nooit. Vele stripverhalen die hoger vermeld werden geven een versteend beeld van Arabieren en de Arabische wereld. In de wereld van fantasie en fictie werd het beeld van Arabieren en de Arabische wereld onwetend, erg fantasierijk en stereotiep geschetst. Arabieren komen in veel strips voor als dommeriken, oelewappers, dieven, schurken of naïevelingen.

Typering van volkeren of gemeenschappen uit zich dikwijls in de kleding van personages. De herkenbaarheid van Arabieren wordt duidelijk gemaakt door hun lang los vallend gewaad – qamis of kaftan genoemd of boernoes of djellaba (o.m. in Marokko en Egypte) – een keffiyeh of fez (in Marokko) en sandalen. De tekenaar wil de identiteit van de figuren benadrukken en hen afzetten tegen de superieure blanke. Ook architecturale elementen spelen een belangrijke rol bij de vervreemding ten overstaan van de Westerse wereld: een moskee, een minaret, Moorse elementen in gebouwen (o.m. de hoefijzer- en vlechtbogen). Ondertussen stond de tijd niet stil: er lopen nu Arabieren rond in Europese steden die niet meer te onderscheiden zijn van inheemse medeburgers, moskeeën en minaretten worden nu aangetroffen in plattelandsdorpjes in de Lage Landen.

▲ Sjeik El Rojenbiet, *een klassieker.*

▼ *Buikdans behoort niet tot de Arabische cultuur.*

Conclusie

Sommige Vlaamse striptekenaars kozen voor het Midden-Oosten, het Nabije Oosten en Noord-Afrika als achtergrond voor een luchtig en onwaarschijnlijk verhaaltje. Bij sommigen bemerkt de lezer duidelijk dat de tekenaars gedocumenteerd waren of het land kenden via een vluchtig toeristenbezoek. Maar over het algemeen kwamen ze niet van achter de tekentafel en was hun fantasie beperkt door kneuterige zelfzekerheid. Stripverhalen om in de vergeethoek te gooien. Maar in het verre verleden hebben sommige verhalen een ontspannend moment aangeboden. De tekenaars kozen vreemde volkeren en gewoonten om exotische taferelen en toestanden te introduceren als canvas voor bloedeloze of wervende verhalen. De verhalen van Vandersteen krijgen een ereplaats en dit wegens het historische belang. De verhalen van Sleen blijven boeien wegens de verrassende prentjes die Arabische toestanden en figuren aanbieden. De mantel van de stripliefde bedekt de andere verhalen die op Vlaamse bodem ontstonden.

WILL & BERCK

tekenaars van promotiemateriaal voor VICTORIA-chocolade en PAREIN-wafels

Onlangs kreeg ik een foto te zien van een leuk (en mij absoluut onbekend) metalen promotie-strandemmertje van Victoria-chocolade. Wat later kreeg ik van verzamelaar en allesvinder Danny Gorselé een intrigerende kartonnen doos. Het "ding" had kennelijk onder een ton rommel gelegen en was zo platgedrukt als een vijg, maar bleek een nooit geziene maar mooi versierde koekjes- of pralinedoos voor chocolade Victoria te zijn. Wat deze twee Victoria-items zo bijzonder maken, is dat ze allebei geïllustreerd zijn door Willy Maltaite, alias Will.

Hadden Will en Victoria dan iets samen, en wanneer dan? De vraag klinkt als de titel van een romannetje uit de Boeketreeks, maar voor een antwoord moest ik toch even in de stapel oude Kuifjesweekbladen duiken.

Door Philippe Mouvet

Met dank aan Joppe Broeckhoven

Victoria presenteert
CHOKO
Het Nikkertje
ER WAS EENS in het grote woud aan de overkant een kleine neger die CHOKO heette. Zoeken zijn ouders lijders een fortuin naar hem omgekomen, jaren lang gezocht, hebben hij daar heel alleen...
CHOKO: A-ha!
en laatste zijn dorst aan de bron.
Heel zijn rijkdom bestond uit een mooi grenzje en een verpakking van de VICTORIA chocolade. Hij bekeek ze blijmoedig en dacht dan aan zijn goede ouders.
VICTORIA
RRROOAAA

In 1951 gaat ook een samenwerking van start tussen het concurrerende weekblad *Robbedoes/Spirou* en chocolademerk l'Aiglon uit Verviers. De twee partners laten onder andere hun respectievelijke clubs (de Club van de Robbedoesvrienden en de Club Chocolat Aiglon) fuseren, en organiseren samen strandspelen. Het eigen l'Aiglon-striphlad verdwijnt en wordt vervangen door een l'Aiglon-pagina in *Robbedoes*. Maar deze samenwerking zal slechts van korte duur zijn en nooit aan het succes van Victoria via de Kuifje's Bons kunnen tippen (zie *StripKiosk* 6 voor het gedetailleerde verhaal).

Vanaf 1951 zal Victoria zo goed als non-stop aanwezig zijn in de Belgische uitgaven van de weekbladen *Kuifje* en *Tintin*. Het merk zal in België een van de grootste aanbieders worden van Kuifje's Bons: in topjaren van de spaaractie in België circuleren dagelijks 200.000 zulke bons. Vanaf de publicatie door de Kuifje's Bons van het chromoalbum 'Aardrijkskunde van België' zijn de chromo's ook in de wikkels van de chocoladerepen te vinden.

Victoria, een veelzijdige promotie aanpak

De firma Victoria beschikt ook over een eigen reclameafdeling en tekenstudio, waar zowel promotionele activiteiten als ontwerpen voor verpakkingen, affiches, displays en advertenties worden bedacht. De firma heeft een eigen drukkerij en zelfs een kleine kartonnageafdeling. Afhankelijk van het soort promotie en het doelpubliek werkt de afdeling zelf een project uit, of schakelt het daarvoor specifieke externe agentschappen in.

Specifiek voor al wat de Kuifje's Bon betreft verloopt dat via *Publiart*, het reclameagentschap van uitgeverij Lombard. Maar deze samenwerking is dus slechts één van de vele promotionele activiteiten die het merk voor zijn producten uitwerkt.

Zo vinden we in het weekblad, los van de Victoriastripjes voor de Kuifje's Bons, regelmatig reclame voor nieuwe Victoriaproducten die door een ander agentschap dan Publiart gemaakt werd.

Het budget voor de specifieke reclame via de Kuifjes' Bons wordt rechtstreeks onderhandeld door Raymond Leblanc met de directie van Victoria. In *Kuifje* zullen de reclamestripjes van 1951 tot 1953 gemaakt worden door de tekenstudio van het weekblad, waarna het reclameagentschap Publiart, opgericht door Leblanc in 1953, deze opdracht zal overnemen. Vanaf dan zal Publiart, onder leiding van Guy Dessicy, voor het bedenken en praktisch uitwerken van al de promotionele activiteiten met betrekking tot de bons zorgen, en dit in samenwerking met de daarvoor bevoegde eigen afdeling bij Victoria.

Naast reclame onder verschillende vormen (stripjes en promotie voor de chromoalbums van de bons) in het weekblad *Kuifje*, organiseren de Kuifje's Bons en Victoria samen ook allerlei activiteiten voor hun jeugdig publiek: ruilbeurzen voor Kuifje's Bons, poppentheatervoorstellingen en, net als *Robbedoes*, strandspelen.

Strooibriefje voor Kuifje's Bons.

▲ *Publiciteit door agentschap Bodden en Dechy (Kuifje nr. 16, 1957)*

▶ *Stripje voor de introductie van de EXPO-reep (Publiart) (Kuifje nr. 17 van 24-4-1957)*

▶ ▼ *Publiciteit voor de EXPO-repen door agentschap Bodden en Dechy (Kuifje nr. 44, 1957)*

Strandspelen van Victoria-chocolade en het weekblad Kuifje aan de Belgische kust

Victoria had reeds voor de Tweede Wereldoorlog regelmatig strandspelen aan de Belgische kust georganiseerd. In 1949 sloot het bedrijf weer aan bij deze traditie. Het weekblad *Kuifje* zal doorheen de jaren '50 (en '60) tijdens de vakantiemaanden de kalender van de doortocht van de Victoria-karavaan langs de Vlaamse kuststeden publiceren. In diezelfde jaren vijftig organiseert ook het weekblad *Kuifje* en de Kuifje's Club zelf, parallel aan die van Victoria, eigen strandspelen met een eigen kalender. De Kuifje's Strandspelen zetten Victoria als sponsor rijkelijk in beeld; de Victoria-strandspelen hebben dan weer een speciale kraam waar de spaarders hun Kuifje's Bons kunnen inruilen. Er worden Kuifje- en Victoria-fietswimpels uitgedeeld. Dubbele winst dus voor beide partners.

Een moderne Expo 58-look?

Doorheen de jaren '50 besteedt de firma Victoria ook veel aandacht aan de constante verbetering van haar capaciteit en haar publiciteit, én aan de hierbij horende grafische modernisering van verpakkingen en presentatie.

In het vooruitzicht van de nakende Internationale Expo 58, de eerste naoorlogse Wereldtentoonstelling, die in Brussel zal plaatsvinden en waarop Victoria een groot paviljoen voorziet, en van de nieuwe exportmogelijkheden die de pas opgerichte Europese Economische gemeenschap (EEG) ongetwijfeld zal bieden, wil het chocolademerk zich voor de gelegenheid een gepast nieuw imago, een nieuwe *look* aanmeten en ook een nieuwe chocoladereep lanceren: de Expo.

Het is voor deze opdracht dat Victoria in 1957 het agentschap *Bodden en Dechy* inschakelt. Zodoende zullen we vanaf dan in het weekblad *Kuifje* B. en D. Victoria-reclame naast de Publiart-pubstripjes zien opduiken. In 1958 zal het nieuwe agentschap alomtegenwoordig zijn in de promotie en publiciteit voor Victoria: nieuwe grafiek voor de verpakkingen van de producten, decoratie voor uitstalramen, standontwerpen op allerlei evenementen, enz. Nochtans is bij Victoria niet iedereen enthousiast over de nieuwe grafiek, die men niet bruikbaar vindt voor alle producten en gelegenheden.... ▶

Will, artdirector van het weekblad Kuifje (1957-1960)

Het is dus tegen deze achtergrond dat Will eind 1957 artistiek directeur wordt van het weekblad *Kuifje*, op een ogenblik dat hij een beetje uitgekeken is op de stripreeks *Baard en Kale* die hij sinds 1949 voor het weekblad *Robbedoes* tekent. Hij had de reeks toen ook niet bedacht, maar op vraag van Uitgeverij Dupuis overgenomen van Fernand Dineur. Will is geboeid door de nieuwe esthetiek van de jaren '50 en voelt zich meer aangetrokken tot de mogelijkheden die deze trend biedt op vlak van illustratiewerk, grafiek, lay-out, affiicheontwerp, architectuur en design in het algemeen.

Als hij dan in 1957 van Raymond Leblanc het voorstel krijgt om als artdirector voor het blad te komen werken, geeft hij zijn ontslag bij Dupuis. Voortaan zal hij, naar aanleiding van de nakende Wereldexpo 58 te Brussel, het weekblad van Leblanc in een nieuw, modern jasje steken. Heel snel zet hij grafisch het blad naar zijn hand. Het resultaat is dan ook echt top. *Kuifje* in 1958: wat een sfeer, hoe knap!

Uiteraard is er in dat jaar in het blad veel aandacht voor de eerste naoorlogse Wereldtentoonstelling te Brussel en voor de bijdrage van het blad aan *Het rijk der Kinderen* van deze Expo 58: een heuse autorenbaan uitgerust met elektrische miniatuurwagens, waarin de kinderen wedstrijden kunnen rijden en zich in de wegcode kunnen bekwamen. In opdracht van het Commissariaat Generaal voor de Expo maakt Publiart een mooie

brochure "*De reis rond de wereld 58, een spannend avontuur*". René Follet zorgt voor de kaftillustratie; de overige illustraties zijn hoofdzakelijk van Will. De papieren wikkel voor het infoboekje werd geïllustreerd door Jean Graton.

Op 17 april 1958 gaan de deuren van de Wereldtentoonstelling open.
In het weekblad *Kuifje* verschijnen 11 Publiart-Victoria reclamestripjes met als thema de Expo. Ze zijn getekend door Tibet. Op de Expo zelf is Victoria op verschillende plaatsen aanwezig: zowel aan de Kuifjestand van de Kinderwereld als met een eigen groot Victoria-paviljoen. In dit paviljoen trekken twee animaties een hoop volk: de mensen kunnen plaats nemen

in drie ruimteraketjes die, gevestigd aan een monorail, zich door de lucht in en uit het gebouw verplaatsen. Een leuke attractie en een uniek zicht op het gebeuren.
Elke avond kan ook een kind (gekozen via trekking) zijn gewicht in chocolade, koekjes en bonbons winnen. 127 kinderen worden gewogen en winnen samen 3676 kilo chocolade. De buit is dikwijls te zwaar om zo maar mee te nemen en zal daarom de dag nadien bij de winnaar thuis afgeleverd worden.
Ter attentie van de kinderen van kroostrijke gezinnen die de Expo 58 komen bezoeken heeft Victoria trouwens een extra Expo-aandenken voorzien: een geschenkenpakket gevuld met een doos Victoria-pralines van 225 gram, een exclusief Victoria-chromoalbum *'Tentoonstellingen van vroeger en nu'* (dat niet in ruil voor Kuifje's Bons te verkrijgen was) met 50 daarin passende chromo's. Om het pakket te bekomen moest men wel vóór 30 november 1958 de deelname-bon, samen met 75 chocoladeverpakkingen, naar Victoria sturen.

had drie productiecentra: de belangrijkste in Brussel, een tweede in Dordrecht, een derde in Boulogne-Billancourt). Deze vermelding (alsook de afwezigheid van andere informatie omtrent het product) en het Kersthema wijst, denken we, in de richting van de bovenvermelde promotionele, niet in de handel verkrijgbare pralinedoos voor de kinderen.
Nergens wordt Publiart vermeld, wat volgens ons duidt op een rechtstreekse opdracht van Victoria aan Will.
Hoger vermeldde ik al dat men bij Victoria twijfelde aan het gebruik van de grafiek van agentschap Bodden en Dechy voor bepaalde producten, gelegenheden en doelpubliek. Het is dus best mogelijk dat Victoria Will om een aangepaste vormgeving en tekenstijl voor zijn kinderpromotiemateriaal vroeg. Is de gevonden doos dan de in december 1958 opgestuurde pralinedoos? Mogelijk, maar er waren nog gelegenheden waarop kinderen op een soortgelijke doos werden getrakteerd.

De praline- of koekjesdoos van Will

Hiermee zijn we eindelijk aanbeland bij de eerste van onze mysterieuze, door Will geïllustreerde vondsten.
De kartonnen snoepdoos die Danny van de vergetelheid redde, heeft als thema Sinterklaas of Kerstmis, vermeldt enkel VICTORIA alsook op de korte zijkanten Belgium-Holland-France (Victoria

Werd de doos bijvoorbeeld op de Kuifje's Bon-ruilstand van Victoria in de grootwarenhuizen van 'A l'Innovation' of door de Grote Sint in zijn kinderparadijs aldaar uitgedeeld in 1958 (en 1959?), of ter gelegenheid van andere kinderanimaties rond de eindejaarsfeesten? Wie weet? Als wij de doos moeten dateren gokken we dus op 1958.

… en het strandemmertje van Victoria

Eenzelfde redenering volgen we voor het mooie promotionele strandemmertje dat Will illustreerde. We denken dat het eveneens dateert van 1958. Mogelijk werd het promo-emmertje door Victoria uitgedeeld zowel op de Expo als op de Victoria-strandspelen 1958 aan de Belgische kust. Het is een metalen emmertje. Kort daarop werden zulke emmertjes door plastieken (saaiere) exemplaren vervangen.

De Wereldtentoonstelling sluit de deuren op 19 oktober 1958. Voor velen zal het emblematische internationale gebeuren een onvergetelijke herinnering blijven, maar voor Victoria is de balans van hun deelname aan Expo 58 geen financieel succes, verre van. Er is veel geïnvesteerd, maar het bedrijf sluit de Expo met verlies af. Het Victoria-feest is voorbij. Er moet worden bespaard en gereorganiseerd.

Dat is des te meer nodig omdat het plaatsen van Victoria-producten op de prille Europese markt van de drie Victoria-vestigingen een meer uniforme aanpak vergt. De samenwerking tussen de afdelingen in Brussel en Dordrecht wordt versterkt. Victoria France stopt…

Deze evolutie zal ook vrij snel een impact hebben op de samenwerking tussen het chocolademerk en de Kuifje's Bons van Raymond Leblanc, en de prioriteiten van reclameagentschap Publiart.

Kuifje's sponsoring en animatie na de Expo 58

In 1958 heeft Leblanc trouwens niet één maar twee belangrijke projecten lopen. Naast het gebeuren op de Expo 58 wordt ook flink doorgewerkt aan de nieuwe Kuifje Building aan de Paul-Henri Spaaklaan aan het Brusselse Zuidstation. Vanaf 13 september wordt het gebouw het nieuwe onderkomen van de uitgeverij, zijn verschillende afdelingen en de nieuwe Kuifjewinkel.

De Kuifje Building wordt plechtig ingeluidigd met een denderende happening in de namiddag: een grote race met miniatuurwagentjes die Guy Dessicy, parallel aan die op de Expo 58, meesterlijk heeft weten te organiseren. Op de Expo waren het elektrische wagentjes, hier spreken we van echte benzinewagentjes. De activiteit wordt een succes. Zo'n succes zelfs dat Dessicy eraan denkt

Juan-Manuel
FANGIO
De beroemste stuurwiel-virtuoos is in 1938 in de auto-races gekomen met een oude wagen die hij in zijn garage zelf klaargemaakt had. Tijdens enkele jaren schuimde hij letterlijk alle Argentijnse races af, en na de oorlog ging zijn ster voorgoed rijzen. Op Alfa-Romeo, Gordini, Maserati, Mercedes, Ferrari begeverde hij in de meeste van de zowat 200 races waaraan hij deelnam.
MASERATI
Eénzitter formule I
10.000 omw/min.
Gewicht : 680 kg
12 cyl. in V.
300 PK.
2
publiJac
BP
De benzine der Kampioenen.
Doet U soms als Geert? Helpt U jongere makkers, helpt U bejaarde personen, blinden, gebrekkelijken bij het oversteken van de straat?

BP-vloeipapier uitgedeeld tijdens de wedstrijden van de Weg der Jongeren.

Promotionele affiche voor de Robbedoeswedstrijd Allen op de Baan.

om het patent op de wagentjes samen met BP-Belgium van constructeur Carniel aan te kopen om daarmee jaarlijkse competities op te zetten.

Zodoende zullen Publiart en BP van 1959 tot 1963 in België tijdens de zomermaanden zulke wedstrijden organiseren onder de naam *De weg der jongeren* - BP. Dat is ook de titel van een reclametijdschriftje dat Publiart voor BP in 1960-1961 realiseert. BP, dat tot dan de jaarlijkse Robbedoeswedstrijden '*Allen op de baan*' sponsorde, stapt dus over naar *Kuifje*, wat in 1959 het einde betekent van de tot dan zo populaire promotionele activiteit van *Robbedoes* aan de Belgische kust...

Met het succes van deze nieuwe activiteit verschuift de focus van Publiart van de strandspelen en de samenwerking met Victoria. naar de rondreizende BP-competities. In 1959 en 1960 verschijnen nog wel Victoria-stripjes van Publiart in het weekblad *Kuifje*, maar het zijn kortere verhaaltjes die onregelmatiger verschijnen.

Ondertussen is ook in het weekblad *Kuifje* de euforie van de Expo geleidelijk aan weggeëbd. De nieuwe formule waar Will met zoveel plezier aan gesleuteld had, ligt vast. De tekenaar geraakt stilaan op zijn job uitgekeken, en ook de werksfeer ligt hem niet. De '9 to 5'-bureaujob in pak en das is zo anders dan de gemoedelijke losse werksfeer bij Dupuis... In april 1960 is het zover: WILL geeft zijn ontslag, laat zijn functie over aan Henri Ghion (Géri) en verlaat het weekblad van Leblanc. Exit Will.

Aankondiging van de strandspelen door Berck (Kuifje nr. 31, 1959)

DE STRANDSPELEN VICTORIA
Opgelet ! Dank zij de strandspelen VICTORIA, zal je je goed amuseren en bovendien een prijs winnen, want alle deelnemers worden beloond !
LOPEN
(hardlopen, zeklopen, hordenlopen)
ONHOUD DEZE DATA :
Koekke : 5 augustus.
Nieuwpoort : 6 augustus.
Oostduinkerke : 8 augustus.
Bredene : 9 augustus.
Blankenberge : 10 augustus.
Westende : 11 augustus.
Koksijde : 12 augustus.
Heist : 13 augustus.
Knokke : 14 augustus.
Zeebrugge : 15 augustus.
Duinbergen : 16 augustus.
Middelkerke : 17 augustus.
Ostende : 18 augustus.

De baron STOEF en de cha-cha's
PAREIN
EEN WONDER! VOORHISTORISCHE MAANSCHIJNSCHAKELAARS IN PERFECTE STAAT. IK NEEM ZE MEE!
5 UREN LATER...
DROOM IK ? NOG EEN EERSTEJAREN BIJ ? NOG VEEL MOOIER!
MAAR ER ZIJN GEEN OKSELS...
GEEF ME HET BOOD KRUIT VOOR HET HOOFD VAN JOUW PAREIN-MANNETJE.
NIET DRUGEN! VOOR STRAF ADUT ZIJDEN VANS BEEN INFLANTS FIRST VAL MEER ALS 25 SPEREN!
PAREIN

Allereerste gagstrook van Baron Stoef en de Cha-Cha's door Berck (Kuifje nr. 2, 1960)

Berck als stertekenaar bij Publiart. Exit Victoria, welkom Parein!

Door de naweeën van de Expo wil men ook bij Victoria de samenwerking met de Kuifje's Bons stilaan loslaten.

Ondertussen had Louis Parein, eigenaar van de gelijknamige Antwerpse concurrerende koekjesfabriek, de veranderende strategie van Victoria voelen aankomen en wil daar ook geen gras over laten groeien. In de loop van 1959 sluit hij met Publiart een exclusief contract af.

Vanaf januari 1960 verschijnen de eerste reclamestripjes voor Parein in het weekblad *Kuifje*. Publiart heeft daarvoor door tekenaar Berck en scenarist Yves Duval erg grappige figuurtjes laten ontwerpen. Eerst verschijnen van *Baron Stoef en de Cha-Cha's* wat losse gags, maar vrij snel worden het leuke vervolgverhaaltjes. Ze worden zo populair dat van deze avonturen 2 publicitaire albums zullen verschijnen: 'Het standbeeldeneiland' in 1960 (onder andere uitgedeeld op de strandspelen van PAREIN),

vervolgd in 1964 door 'De sjeik van de woestijn'. In 1960 zijn de Cha-Cha's ook de grote vedetten van de Parein-strandspelen, via Publiart parallel aan de strandspelen van Victoria georganiseerd. In het blad gaat dan ook alle aandacht naar deze Parein-strandspelen. Die van Victoria verschuiven naar de achtergrond.

▾ *Publiciteit in de Kuifje Krant, een bijlage van Kuifje nr. 26, 1963*

WAT'N HEERLIJKE VAKANTIE
De mooiste dagen aan de Belgische Kust zal je beleven dank zij de strandspelen georganiseerd door COCA-COLA en PAREIN.
Indien je tussen 6 en 15 jaar oud bent, dan kan je er aan deelnemen. De spelletjes zijn absoluut gratis en je hoeft helemaal niets te kopen.
Al de spelletjes zijn uitermate boeiend. Er zijn prettige verkwikrijden waarmee je mooie prijzen kan winnen.
Al de deelnemers kunnen genieten van een verfrissende drank en kunnen ook nog heerlijk smullen. En dit alles gratis dank zij COCA-COLA en de bisquite PAREIN.
Lees dus onderstaande kalender zeer aandachtig en mis je kans niet om een prestige dag aan het strand door te brengen.
Kalender van de strandspelen
Koksijde : 15 juli
Duinbergen : 23 juli en 6 aug.
Heist : 16 juli en 13 aug.
Knokke-Albertstr. : 12 augustus
Knokke-Coutrum : 17 juli en 14 aug.
De Panne : 13 juli
De Haan : 25 juli en 10 aug.
Mariakerke : 26 juli en 8 aug.
Middelkerke : 19 juli en 5 aug.
Wenduine : 24 juli en 9 aug.
Westende : 20 juli
Zeebrugge : 27 juli
PAREIN
DRINK Coca-Cola

In 1961 vinden we dan toch nog Victoria-reclamestripjes in het weekblad Kuifje. Vanaf nr.3 verschijnen twee vervolgverhaaltjes van De avonturen van Vic en Ria (figuurtjes geïnspireerd op de gelijknamige animatoren van het Victoria-paviljoen van Expo 58). In nr.47 verschijnt het allerlaatste reclamestripje voor Victoria in Kuifje. ▸

Weldra presenteert de heerlijke chocolade Victoria
DE AVONTUREN VAN...
VIC EN RIA
IK HEET VIC EN BEN TE GAST EN HEB LUST OM TE SNOEPEN. DAT IK SPOEDIG DE VRIEND ZAL WORDEN VAN HET DE VICTORIA CHOCOLADE SAAN, WE EN CE LUIT OM SOMMIGE AVONTUREN TE BELEVEN
EN IK HEET RIA. IK BEN HET JUISTE VAN DE WIL ME MEESLEPEN IN EEN AVONTUREN. DAT MAAKT ME EEN BEETJE BANG... MAAR WAAR IK BOEK GA, IK NEEM STEEDS DE 5 ARAGUE WAFER, VICTORIA MEE!
VICTORIA
het rode valiesje van Vic en Ria
VICTORIA
INTUSSEN...
NEEM EEN STUK KOKOS EN SCHROEF DE KOPNUS OP HET BODD VAN DE CHOCOLA DIE DIE NIET SMELT IN DE ZON!
HEEH! HEEH!
JE VICHTIE ZAL VEGOVEN HEBEN DE WIST GEHOORZAAM!
GOED IK ZAL HET DOEN!
RIA! OOMPIE! SULLIE ZIEN VERS!
HALDEN OMMOOS!
HA AL DIE SMOTIES, HEBBEN WE EECHT OP EEN FIJNE VAKANTIE!
JA, WE GAAN NAAR ZEE, NIETWAAR?
PRACHTIG! DAN NEEMT IK PEEL AAN DE STRANDWEDSTRIJDEN VICTORIA!

▴ *Aankondiging (Kuifje nr. 2, 1961) en de laatste aflevering van het eerste verhaal met publiciteit voor de strandspelen (Kuifje nr. 25, 1961)*

Publiciteit voor de laatste strandspelen, in Kuifje nr. 27, 1964

GROTE STRANDSPELEN AAN DE BELGISCHE KUST...
VICTORIA
BOEIENDE SPELEN...
SENSATIONELE WEDSTRIJDEN...
PRACHTIGE PRIJZEN
VOOR ALLE DEELNEMERS...
Lees aandachtig de
WEGWIJZER VAN DE STRANDSPELEN
JULI
AUGUSTUS
INSCHRIJVING aan de richtermagen op de dijk, 's morgens van 10 u. 30 tot 12 uur
WEDSTRIJDEN het verzamelen wordt gebeuren bij de richtermagen om 14 u. 45
Inschrijvingen gratis in ruil voor één omslagkring van VICTORIA bevattende 3 verpakkingen van de soort VICTORIA chocolade. Tweemaal één diamon voor de verpakking van de heerlijke BIG NUTS.
... PER FAMILIE een bon uit te knippen uit KUIFJE. KUIFJE heeft ook menu gerichten voor alle deelnemers.
BON VICTORIA-STRAND
VICTORIA
CHOCOLAT — BISCUITS — CHOCOLADE

Vanaf dan wordt er enkel nog wat reclame gemaakt naar aanleiding van de feestdagen of de jaarlijkse Victoria-strandspelen, waarvan de laatste in 1964 plaatsvindt.

In 1962 is het uiteindelijk zover. Het contract tussen Victoria en de organisatie van de Kuifje's Bons loopt af.

Wel zal Victoria, als overgang, in 1963 zelf nog chromo's blijven uitgeven voor de lopende reeksen van de albums van de Kuifje's Bons. Vanaf 1963 zullen de kinderen voortaan de Kuifje's Bons op de producten van Parein terugvinden, en zijn Baron Stoef en de Cha-Cha's de nieuwe vedetten van Publiart geworden, met dank aan tekenaar Berck en scenarist Yves Duval.

Het boekje Het Standbeeldeneiland *van de hand van Berck (1960).*

Het boekje De Sjeik van de Woestijn *van de hand van Berck (1964).*

De allereerste stripcuriosa van Will en Berck waren dus publicitaire opdrachten

Will had zijn succesreeks Baard en Kale voor het weekblad *Robbedoes* stopgezet op het ogenblik dat de eerste Dupuis/Robbedoes-curiosa verschenen. De reeks zal even in 1960-61 door Marcel Denis worden verdergezet, maar had ondertussen zijn status van topreeks verloren. Nieuwe albums verschenen niet meer. We vonden de personages, door Denis getekend, wel terug in Robbedoeskleurboeken voor de Expo 58, maar verder niets.
Wat betreft stripmerchandising was Will eigenlijk net te vroeg vertrokken bij Dupuis. Geen Baard en Kale-latexpopjes dus, geen vinylpiepers, sleutelhangers, postkaarten of afdrukplaatjes. Als Will uiteindelijk naar Robbedoes terugkeert en de reeks in 1964 op scenario van Maurice Rosy een nieuwe start kent (en weer met het succes aanknoopt) is de Dupuis-curiosa-hype van de Robbedoes-shop voorbij en hebben nieuwe reeksen ondertussen het imago van het Robbedoesweekblad bepaald.

Wat Berck betreft kunnen we stellen dat hij eind jaren 50, begin jaren 60 vooral een Publiart-tekenaar was. Wel had hij reeds in 1958 voor het weekblad *Kuifje* op scenario van Goscinny het veelbelovende stripheldje Pechvogel bedacht, maar het succes is nog te pril om bij de toppers gerekend te worden als in 1961 ook door Lombard latexpopjes op de markt worden gebracht. Geen Pechvogel als latex, en wat later ook niet als vinylpieper dus. Het eerste Pechvogel-curiosum verschijnt pas is 1964: een boekje met afdrukplaatjes in de reeks 'Helden van het weekblad Kuifje', al zijn er ook al vanaf 1963 Pechvogel-tekeningen verschenen in kleurboekjes die Lombard als premies voor de Kuifje's Bons aanbiedt.
Het eerste stripcuriosa-item van Berck dateert van 1960: het eerste Cha-Cha-stripboekje voor Parein.

Zodoende verscheen het allereerste curiosamateriaal van beide tekenaars wel degelijk in een publicitaire context, in het kielzog van Kuifje's Bons en Publiart, en niet zozeer in functie van een conventionele stripreeks in *Kuifje* of *Robbedoes*.
Publicitair materiaal, een miskende goudmijn dus voor nostalgische liefhebbers van oude stripcuriosa.
Met *StripKiosk* trachten wij daar iets aan te doen. Keep reading, zou ik zeggen!

ROBBEDOES MODELEER PASTA
spoorloos maar niet geurloos..!

Als stripcuriosaverzamelaar zijn er zo van die momenten die je jarenlang bijblijven. Op het ogenblik dat je denkt in je verzameldomein ongeveer alles gezien te hebben, moet je wel toegeven dat het uiteraard niet zo is. Gelukkig maar!

Door Philippe Mouwet

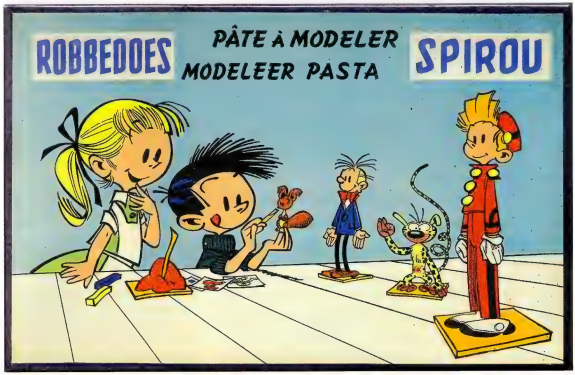

▲ *De dekselillustratie van de doos modeleer pasta streelt het oog. De neus daarentegen...*

In 1958 zorgden de uitgeverijen Lombard en Dupuis, met hun respectievelijke vaandeldragers Kuifje en Robbedoes, samen voor de animatie van de Kinderwereld op de Wereldtentoonstelling Expo '58 in Brussel. Niet alleen hadden ze beiden voor een attractie voor de kleintjes gezorgd (Kuifje met een renbaan voor elektrische autootjes, Robbedoes met een heuse Robbedoesraket) maar hadden ze ook een eigen paviljoen waar ze promotie konden maken voor hun bladen en albums. Het was uiteraard ook de ideale plek om uit te pakken met gloednieuw speelgoed en stripmerchandising als mooie promotionele eyecatchers, sommige waarschijnlijk voor deze gelegenheid in een beperkte oplage vervaardigd (zoals de zeldzame houten Robbedoes-trekbiljart).
Voor de volgende twee items had ik nog nooit ergens publiciteit gezien en wist ik niet eens dat ze ooit hadden bestaan, tot ze plots opdoken.

De Robbedoes Modeleer Pasta (1958)

De prachtige dekselillustratie is niet gesigneerd maar is zo goed als zeker door Franquin (samen met Jidéhem?) getekend. De inhoud van de doos stelt wat teleur en heeft weinig specifieks met Robbedoes te maken, behalve een vermelding op het centrale kartonnen gedeelte.

De kneedpasta was uiteraard gedoemd om opgebruikt te worden, zodat de meeste lege dozen waarschijnlijk vrij snel bij het huisvuil belandden. Gelukkig kon je ook losse Robbedoes-vullingen in een blisterverpakking kopen om de doos weer te vullen! Zulke vullingen zijn uiteraard nog zeldzamer, want eenmaal de blister geopend ging de verpakking in de vuilbak. De vullingen die je nu nog aantreft, moeten dus wel afkomstig zijn uit de voorraad van oude speelgoedwinkels. Haast onvindbaar dus. Misschien gelukkig maar, want ze hebben één nadeel: de oude pasta stinkt verschrikkelijk, ondanks de gesloten verpakking... Niet te harden!

Robbedoes Speelgoed - zandvormpjes

Een mij volledig onbekend Robbedoesspeelgoed is niet zo lang geleden op het internet voorbij geflitst. 'Robbedoes Speelgoed' is trouwens het enige dat op het sluitkartonnetje voor de doorschijnende plastiekzak vermeld staat. De achterkant vermeldt 'Les Jouets de Spirou'. Het zakje bevat enkele vormpjes en een zandzeefje om aan het strand te gaan ravotten. De inhoud is dus niets bijzonders; enkel het sluitkartonnetje is dat wel en maakt duidelijk dat het zakje uit dezelfde periode als de Modeleer Pasta-doos dateert. Ook hier geldt: eenmaal de verpakking open, wordt die weggegooid. Een wonder dus dat zo'n zakje het overleefd heeft.

Duizend maal dank aan de persoon die daarover berichtte en er enkele foto's van op internet plaatste!

POLLOPOF bij De Vlijt

Aankondiging dat Pollopof overstapt van Overal naar Zondagsvriend (Overal nr. 32 van 1948 en Zondagsvriend nr. 33 van 1948). Beide weekbladen boden een kosteloze ongevallenverzekering aan hun lezers.

Pollopof, één van Sleens vroegste striphelden, legt in zijn 7-jarige looptijd een zeer opmerkelijk parcours af. Hij verschijnt tussen 1946 en 1952 achtereenvolgens in vier verschillende tijdschriften waarbij twee van die tijdschriften ongeveer de helft van hun Pollopof-afleveringen recycleren uit een vorige publicatie. De recyclage voor *Zondagsvriend* gaat soms gepaard met aanpassingen en in één geval zelfs met censuur.

Door Yves Kerremans

Pollopof debuteert op 13 januari 1946 in *Ons Volk*, het familieweekblad van *De Gids*. Na opdoeking van *Penelope-Magazine* van dezelfde uitgever, wordt vanaf 7 juli 1946 de sub-titel 'en Penelope-Magazine' aan *Ons Volk* toegevoegd. Pollopof beleeft tot 30 maart 1947 60 afleveringen in *Ons Volk en Ons Volk en Penelope-Magazine*. De NV De Standaard eist haar gebouwen en titels terug van De Gids en De Gids herdoopt haar familieweekblad in *Overal*. Successtrip Pollopof beleeft zijn avonturen wekelijks gewoon verder vanaf het eerste nummer van *Overal* van 6 april 1947.

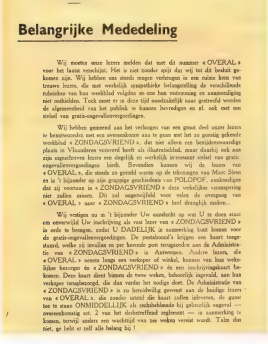

Bijlage aan « OVERAL » nr 32 van 8-VIII-48.

N. V. Uitgevensmaatschappij DE GIDS
Zandstraat, 13-17
BRUSSEL

Belangrijke Mededeling

Wij meenen onze lezers hierbij te moeten melden dat met dit nummer « OVERAL » voor het laatst verschijnt. Het is niet zonder spijt dat wij tot dit besluit gekomen zijn. Wij hebben ons steeds mogen verheugen in een ruime kern van trouwe lezers, die met werkelijk sympathieke belangstelling de verschillende ruimleden van hun weekblad volgden en een hun toegezonden aanmerkingen niet onthielden. Toch moet er in deze tijd noodzakelijk naar gestreefd worden de algemeenheid van het publiek te kunnen bevredigen en zal ook met een artikel van gratis-ongevallenverzekeringen.

Wij hebben gemeend aan het verlangen van een groot deel onzer lezers te kunnen voldoen met een overeenkomst aan te gaan met het zo gunstig gekende weekblad « ZONDAGSVRIEND », dat niet alleen een betrekkenswaardige plaats in Vlaanderen verwierf heeft als illustratieblad, maar daarbij ook met zijn regelrechtse lezers een diepliik en werkelijk invoelbaar artikel van gratis-ongevallenverzekeringen biedt. Bovendien kunnen wij de lezers van « OVERAL », die steeds zo gretelijk waren op de uitnodigen van Marc Sleen en in 't bijzonder op zijn grappige geschiedenis van POLLOPOF, aankondigen dat zij voortaan in « ZONDAGSVRIEND » deze verhelijken voortzetting niet zullen missen. Dit zal ongetwijfeld voor velen de overgang van « OVERAL » naar « ZONDAGSVRIEND » heel draaglijk maken.

Wij vertigen nu in 't bijzonder Uw aandacht op wat U in deze staat en omvervlid Uw inschrijving als vast lezer van « ZONDAGSVRIEND » in orde te brengen, zodat U DADELIJK, in aanmerking kunt komen voor de gratis-ongevallenverzekeringen. De postabonné's krijgen een kaart toegestuurd, welke zij zenden en per kerende post toegezonden aan de Administratie van « ZONDAGSVRIEND » in Antwerpen. Andere lezers, die « OVERAL » nooms langs een verkoper of winkel, kunnen via hun verkijfer bezorgen in « ZONDAGSVRIEND » de een inschrijvingskaart bekomen. Deze kaart dient binnen de twee weken, behoorlijk ingevuld, aan hun verkoper teruggezorgd, die dan verder het nodige doet. De Administratie van « ZONDAGSVRIEND » is zo bereidwillig geweest aan de huidige lezers van « OVERAL », die zonder uitstel die kaart zullen inleveren, de gunst toe te staan ONMIDDELLIJK als inschrijvende bij gebruikte regeval te overeenkomig uit. 2 van het dichterfriend ingevuld — in aanmerking te komen, terwijl anders een wachttijd van tan weken vereist wordt. Talm dus niet, ge hebt er zelf alle belang bij !

Een losse bijlage bij het laatste nummer van Overal bevat de belangrijke mededeling: "Bovendien kunnen wij de lezers die steeds zo gesteld waren op de tekeningen van Marc Sleen en in 't bijzonder op zijn grappige geschiedenis van Pollopof, aankondigen dat zij voortaan in Zondagsvriend deze wekelijkse versnapering niet zullen missen."

Het weekblad is geen lang leven beschoren en moet na 63 weken (en evenveel afleveringen van Pollopof) de handdoek in de ring gooien: het laatste nummer van *Overal* is het nummer 32 van 1948. Maar Pollopof laat het niet aan zijn hart komen en stapt over naar *Zondagsvriend*, een weekblad van NV De Vlijt.

Pollopof blijft 76 weken bij De Vlijt en beleeft zijn laatste aflevering in *Zondagsvriend* op 19 januari 1950. Maar dan nog is het niet afgelopen: samen met zijn geestelijke vader Marc Sleen verkast de stripheld in april 1950 naar uitgeverij Het Volk. Hij verschijnt tussen 22 april 1950 en 12 oktober 1952 in 86 afleveringen in *Ons Zondagsblad*. En dan is zijn carrière afgelopen.

Van Pollopofs 76 afleveringen in *Zondagsvriend* zijn er 37 hernemingen. Maar het zijn geen klakkeloze reprises. Analyse van beschikbare originelen toont aan dat Sleen ze herwerkt door ze te verknippen om ze anders te lay-outen, kaderlijnen bij te werken, de vier plaatjes te nummeren of zijn handtekening te verwijderen. Enkele afleveringen hertekent hij volledig, voor andere afleveringen tekent hij een ander eerste plaatje en in één geval censureert hij de borsten van Pollopofs vriendin.

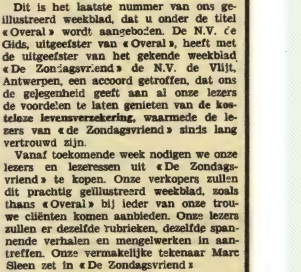

Aan de lezers van "Overal"

Dit is het laatste nummer van ons geïllustreerd weekblad, dat u onder de titel « Overal » wordt aangeboden. De N.V. de Gids, uitgeefster van « Overal », heeft met de uitgeefster van het gekende weekblad « De Zondagsvr.end » de N.V. de Vlijt, Antwerpen, een accoord getroffen, dat ons de gelegenheid geeft aan al onze lezers de voordelen te laten genieten van de kostelooze levensverzekering, waarmede de lezers van « de Zondagsvriend » sinds lang vertrouwd zijn.

Vanaf toekomende week nodigen we onze lezers en lezeressen uit « De Zondagsvriend » te kopen. Onze verkopers zullen dit prachtig geïllustreerd weekblad, zoals thans « Overal » bij ieder van onze trouwe cliënten komen aanbieden. Onze lezers zullen er dezelfde rubrieken, dezelfde spannende verhalen en mengelwerken in aantreffen. Onze vermakelijke tekenaar Marc Sleen zet in « De Zondagsvriend » « De plezierige avonturen van Pollopof » voort.

In het laatste nummer van Overal (1948-32) wordt aan de lezers gemeld dat De Gids een overeenkomst sloot met De Vlijt die de lezers de gelegenheid biedt de voordelen van de kosteloze levensverzekering verder te zetten bij Zondagsvriend. En ook belangrijk: "onze vermakelijke tekenaar Marc Sleen zet in Zondagsvriend 'De plezierige avonturen van Pollopof' voort".

POLLOPOF BIJ DE VLIJT

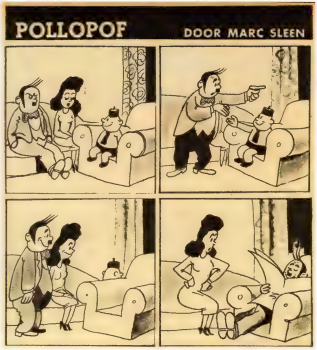

▲ *De Pollopof-aflevering in* Zondagsvriend *nr. 39 van 1949 (knipsel onderaan rechts) is een herneming van de aflevering in* Overal *nr. 17 van 1948 (knipsel links). Op de originele tekening (bovenaan rechts) is zichtbaar dat de tekening verknipt is om de plaatjes in een vierkant te lay-outen en dat de borsten van de vriendin van Pollopof minder prominent zijn gemaakt.*

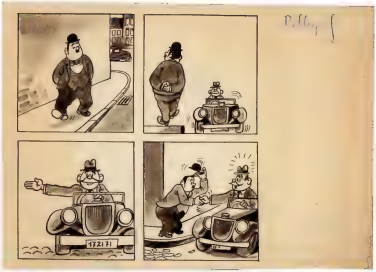

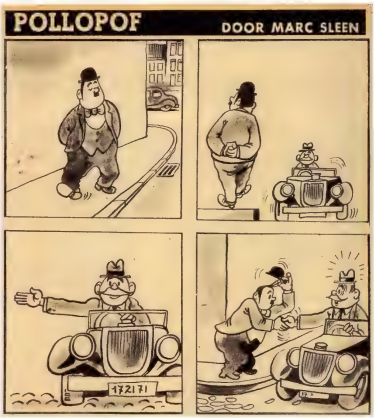

Voor de Pollopof-aflevering in Zondagsvriend *nr. 39 van 1949 (origineel bovenaan rechts en knipsel onderaan rechts) grijpt Sleen terug naar een oude aflevering uit* Ons Volk *nr. 19 uit 1946 (knipsel links). Hij hertekent de aflevering met een modernere Pollopof en minder decors maar met een vergelijkbare auto. Voor de nummerplaat in de nieuwe versie (17.21.71) baseert Sleen zich op het telefoonnummer 17.21.40 dat hij als redacteur had bij* Het Nieuwsblad.

Marc Neels
REDACTEUR BIJ „ HET NIEUWSBLAD "
TEL. 17.21.40 EM. JACOBAINLAAN 127, BRUSSEL

POLLOPOF BIJ DE VLIJT

Marc Sleen hertekent de Pollopof-aflevering uit Overal nr. 24 van 1947 (origineel links) voor Zondagsvriend nr. 51 uit 1949 (originele tekening bovenaan rechts en knipsel onderaan rechts). Voor beide versies gebruikt Sleen gewassen inkt met een sfeervol resultaat tot gevolg.

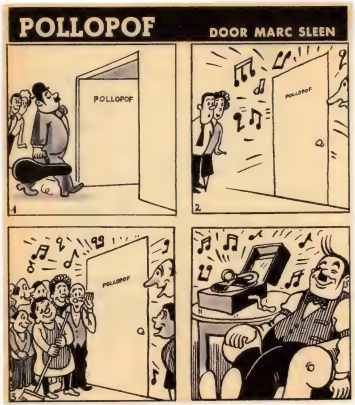

▲ *Voor de Pollopof-aflevering in* Zondagsvriend *nr. 5 van 1949 (origineel bovenaan rechts en knipsel onderaan rechts) grijpt Sleen terug naar een oude aflevering uit* Ons Volk *nr. 49 van 1946 (knipsel links).*
Hij hertekent alleen het eerste plaatje omdat Pollopof daarop duidelijk in oude stijl is getekend.
De andere plaatjes worden aangepast door de handtekening weg te witten en de plaatjes met gewassen inkt in te schilderen.

ASTERIX
in Vlaanderen

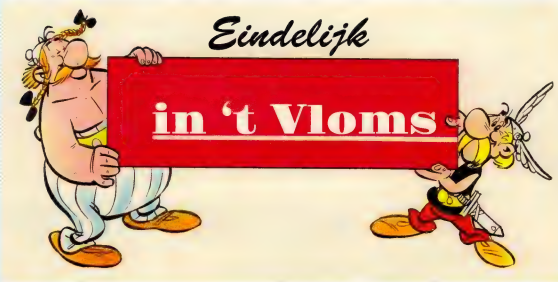

Astérix hoeven we niet voor te stellen. Gecreëerd door René Goscinny en vormgegeven door Albert Uderzo, groeide deze stripfiguur uit tot een cultureel fenomeen in Frankrijk. De eerste aflevering van het eerste verhaal *Astérix le Gaulois* verscheen in het pas opgerichte jeugdblad *Pilote* op 29 oktober 1959. *Pilote* was gestart als een initiatief van enkele enthousiastelingen, maar reeds in 1960 werd het overgekocht door Georges Dargaud die het verder ontwikkelde tot het populairste stripblad in Frankrijk. De episodes van Astérix bleven zeer regelmatig wekelijks verschijnen tot en met de laatste plaat op 14 juli 1960. In 1962 werd een 33-toeren fonoplaat uitgegeven door Festival, een herneming van de radio-uitzendingen op de fameuze Radio Luxembourg. Astérix was een instant succes... in Frankrijk.

Door Peter Van Hooydonck

De eerste albumuitgave liet niet lang op zich wachten. In oktober 1961 verscheen bij Dargaud éditeur de eerste gekartonneerde editie van *Astérix le Gaulois* in La Collection Pilote, naar analogie met de ongemeen populaire Collection du Lombard, die ontstaan was in België. Maar Georges Dargaud had een overeenkomst met Raymond Leblanc. Dargaud had al Franse edities mogen maken van sommige albums van de Lombard collectie. We zullen zien dat het omgekeerd ook werkte. In Franstalig België waren de albums van Astérix meteen verkrijgbaar bij Lombard, zij het in een softcover-uitvoering.

▲ *Cover van het eerste Nederlandse* Asterix-*album (1966)*

De tekenaarsploeg van *Pilote* was van bij de start voorzien van klinkende namen als Victor Hubinon (*Barbe-Rouge*), Jean-Michel Charlier (scenario's voor *Barbe-Rouge en Tanguy en Laverdure*) en Mitacq (*Jacques Le Gall*). Later kwamen daar nog grote kanonnen bij als Jijé (*Barbe-Rouge en Tanguy en Laverdure*) en Jean Giraud (*Blueberry*).

De sprong van het Asterix-succes naar Nederland en Vlaanderen bleef nog even uit. De Lombard uitgaven kregen *carte blanche* om de reeks in België te lanceren, ook bij het Nederlandstalige publiek. Raymond Leblanc hoedde zich er wel voor om de strip niet in *Tintin/Kuifje* te laten verschijnen.

▼ *Aankondiging van het verschijnen van de nieuwe strip in* Pep

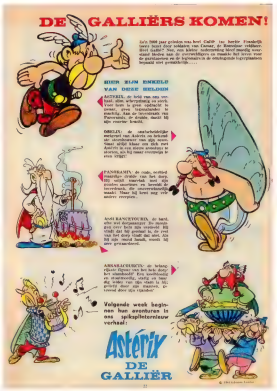
DE GALLIËRS KOMEN!
HIER RIJM DIKKERTJE VAN DEZE HELDEN
Volgende week beginnen hun avonturen in ons spikkelstrokenieuw verhaal:
Astérix DE GALLIËR

De Geïllustreerde Pers

We moeten wachten tot in 1964. In dat jaar verscheen de allereerste aflevering van *Asterix de Gallièr* in het weekblad *Pep*. *Pep* was een uitgave van de uitgeverij De Geïllustreerde Pers, die vooral in Nederland zijn sporen had verdiend met bladen als *Margriet* en vooral *Donald Duck*, sedert 1952 een stripinstituut in Nederland. Het blad *Pep* verscheen voor het eerst in oktober 1962 en herbergde aanvankelijk stripreeksen uit de *Kuifje*-stal van Lombard en Walt Disney-reeksen. Het is niet voor niets dat Kuifje en Mickey elkaar de handen schudden op de cover van het eerste nummer.

Maar het groeiende succes van de Franse stripreeksen uit *Pilote* was *Pep* niet ontgaan. Zij klopten aan bij Lombard waarmee ze reeds een overeenkomst hadden, en zetten de stap naar de integratie van Asterix in hun blad. Later zou zij nog meer *Pilote*-successen opnemen: *Roodbaard*, *Luitenant Blueberry*... De motivatie om Pilote-series te verkiezen was eenvoudig: deze reeksen waren nieuw voor Nederland en Vlaanderen, terwijl de Lombard-reeksen eerder in *Kuifje* hadden gestaan. ▸

Alleen de vertaling moest nog gemaakt worden, wat geen sinecure was omwille van de vele taalgrapjes die Goscinny in de strip verwerkte.

Op 3 oktober 1964 verschenen de eerste 4 platen van *Asterix de Gallië*r. Een week eerder kregen we al de presentatie van de hoofdpersonages. Reeds op 12 december 1964 was het verhaal ten einde. Wellicht werden de vertalingen aangeleverd door Lombard, maar daar vonden we geen bewijzen van.

In 1966 verscheen het verhaal in albumvorm bij De Geïllusteerde Pers (en niet bij Lombard), meteen het eerste Nederlandstalige Asterix-album.

Zondagvriend/Zie-magazine

Het volgende jaar was Vlaanderen aan de beurt. Het familieweekblad *Zondagsvriend* was het eerste tijdschrift waarin de Asterix-strip onderdak kreeg. In het nummer van 15 april 1965 verscheen de eerste tekenplaat van *Asterix de Gallië*r, ditmaal met grijze steunkleur. Eigenlijk moeten we schrijven *Asterickx de Gallië*r, want voor deze publicatie werd een eigenwijze, zeer Vlaams getinte vertaling toegepast, die helemaal afweek van de versie van *Pep* (Lombard). Vooral in de vertaling van plaatsnamen en namen van personages putte de vertaler zich uit in al dan niet goed gekozen termen. Opvallend is de titel: *Asterickx de Gallië*r. De "ickx" suffix werd in alle namen toegepast. Waarom *Zondagsvriend* niet terugviel op de bestaande vertaling van *Pep*, is een vraagteken?

Het eerste verhaal liep ten einde op 10 februari 1966. Het volgende jaar 1967 verscheen een album bij de Lombard uitgaven met de opdruk *Zie-magazine*. De inhoud was identiek aan deze van De Geïllustreerde Pers, en de "Vlaamse" vertaling werd verder niet gebruikt. De opdruk *Zie-magazine* was een verwijzing naar het blad *Zondagsvriend* dat op 2 december 1965 de naam had veranderd in *Zie-magazine*.

Maar het is een merkwaardige vertaling, met hier en daar goed gevonden omzettingen vanuit het Frans.

Een kort overzicht...

Cover van het eerste Vlaamse Asterix-album (1967)

▾ *De hoofdman Abraracourix wisselt zijn naam in voor Spoetnickx. De bard Assurancetourix wordt Jukebokickx!*

GOED, GOED... IK GA NAAR DE GALLIËRS
VERVOLM DAT GAAN ZE DOEN!
TUSSEN BJ DE GALLIËRS...
DE ROMEINEN HEBBEN ZICH TE LANG KALM GEHOUDEN, DAT KAN ALLEEN MAAR BETEKENEN DAT ZE EEN ONLOGISCHE TOVERDRANK IN TE NEMEN!
LEVE DE ONVERSLAANBARE GALLIËRS!
WAT IS EG-GEBLUK?
BAAG!
K WOU WEEN TOVER-DRANK, DAT IS NIET EERLIJK, IK WORD ER BEN BEETJE ZIEK VAAN...
KLUK, DAAR HEB JE ABRARACOURIX GELIJK IN, DAT IS DE BARD.
BJ DE GALLIËRS INTUSSEN...
DE ROMEINEN PROEVEN ZICH TE VERWEREN TEGEN DE VIKINGS, MAAR ZE HEBBEN TOVERDRANK EN VIKINGS ZIJN VOOR HUN EEN SNOEPJE!
LEVE DE GALLIËRS, LEVE DE VIKINGS!
HET WILT GAS, VERLLEAG!
ZAAG TEBUGGEN!
DE VIKING HE, EERD, DAT HIJ ZICH NIET AF LAAT AFROEPEN DOOR WAARDE, IK WEG, HE, HE, HE

DE LOMBARD COLLECTIE

Parel aan de Belgische stripkroon

DE DYNAMISCHE DUO'S

In dit voorlaatste deel van het volledige overzicht van de albums van de legendarische Lombard Collectie, focussen we op de duo's, zeg maar de mini-reeksen bestaande uit twee albums. Concreet betekent dit de boeken van Lefranc (Jacques Martin), Ton en Tinneke (André Franquin) en Hoempa Pa de Roodhuid (Albert Uderzo). Van deze striphelden verschenen nog meer albums, maar niet met de vermelding van de Lombard Collectie (een illegale uitgave van *De Giftige Sneeuw* van Lefranc buiten beschouwing gelaten).
In een van de volgende StripKiosken, de afsluitende aflevering met...de rest van de albums.

Door Peter Van Hooydonck en Rudi Roelandts

Voorkaft van Het Sein staat op rood, *Lombard uitgaven 1954*

Het Sein staat op rood

Voorpublicatie in *Kuifje* van nummer 21 van 1952 tot nummer 31 van 1953 onder de titel *Het Sein staat op rood.*

In november 1954 werd het album uitgegeven in een gekartonneerde editie in de Lombard collectie.

De verkoopprijs was 69 BEF.

In *Kuifje* vonden we een eerste advertentie in nummer 46 van de jaargang 1954.

Het album werd in 1966 herdrukt in een softcover-uitvoering, maar nog steeds met de vermelding Lombard Collectie op de voorkaft.

INDIEN JE KUNT LEZEN...
ZET JE IN EEN HOEK...
EN LEES DEZE DRIE PRACHTIGE ALBUMS :
HET GEHEIM VAN DE GROTE PYRAMIDE
door E.-P. JACOBS
HET SEIN STAAT OP ROOD
door J. MARTIN
CHICK BILL TEGEN DE ONZICHTBARE
door TIBET.
HET GEHEIM VAN DE GROTE PYRAMIDE
69 F.
HET SEIN STAAT OP ROOD
69 F.
CHICK BILL TEGEN DE ONZICHTBAAR
49 F.
DEZE ALBUMS ZIJN EEN AANGENAME VERRASSING VOOR DE FEESTDAGEN : SINTERKLAAS, KERSTMIS, EN NIEUWJAAR...
DEZE ALBUMS VAN DE LOMBARD UITGAVEN ZIJN VERKRIJGBAAR BIJ ALLE BOEKHANDELAARS EN IN DE KUIFJE WINKEL, BAN DE OL. IN

De Vlammenzee

Voorpublicatie in *Kuifje* van nummer 41 van 1959 tot nummer 47 van 1960 onder de titel *De Vlammenzee*.

In december 1961 werd het album uitgegeven in een gekartonneerde editie in de Lombard collectie.
De verkoopprijs was 69 BEF.

In *Kuifje* vonden we een eerste advertentie in nummer 48 van de jaargang 1961.

Het album werd nooit herdrukt in de Lombard collectie.

Advertentie uit Kuifje 48 van jaargang 1961

Voorkaft van De Vlammenzee, *Lombard uitgaven, 1961*

60 Avonturen van Ton en Tinneke

Bundeling van één-pagina-gags van Ton en Tinneke, een reeks die in *Kuifje* verscheen vanaf het nummer 42 van de jaargang 1955. In dit eerste album uit oktober 1958 werden 60 gags opgenomen.

De verkoopprijs was 69 BEF.

In *Kuifje* vonden we een eerste advertentie in het nummer 43 van de jaargang 1958.

Het album werd nooit herdrukt in de Lombard collectie.

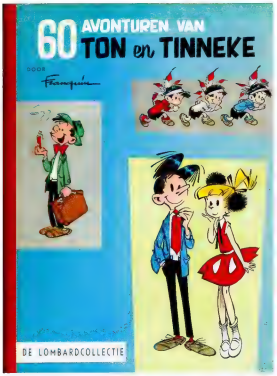

Voorkaft van het eerste album van Ton en Tinneke
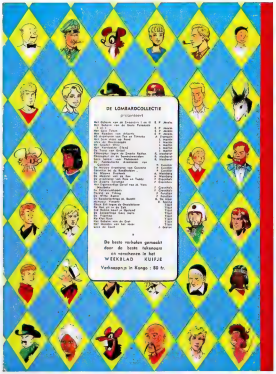
Achterkaft van het eerste album van Ton en Tinneke

Ton de Pechvogel

Bundeling van één-pagina-gags van Ton en Tinneke, een reeks die in *Kuifje* verscheen vanaf het nummer 42 van de jaargang 1955. In dit tweede album uit december 1959 werden 60 gags opgenomen.

De verkoopprijs was 69 BEF.

In *Kuifje* vonden we een eerste advertentie in het nummer 39 van de jaargang 1959.

Het album werd nooit herdrukt in de Lombard collectie.

Advertentie uit Kuifje 39 van jaargang 1959

Advertentie uit Kuifje 12 van jaargang 1959

▲ *De voorkaft van Ton de Pechvogel, het tweede album van Ton en Tinneke, Lombard uitgaven, 1959*

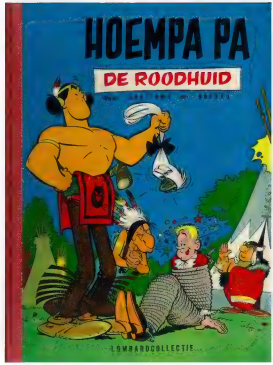

▲ *De voorkaft van het eerste album van Hoempa Pa, Lombard uitgaven, 1961*

Hoempa Pa de Roodhuid

Voorpublicatie in *Kuifje* van nummer 14 van 1958 tot nummer 30 van 1958 en van nummer 48 van 1958 tot nummer 21 van 1959.

In december 1961 werd het album uitgegeven in een gekartonneerde editie in de Lombard collectie. De laatste titel van Michel Vaillant in de titellijst is *De Gemaskerde Racer.*

Het werd snel herdrukt, met ditmaal de titel *De Renbaan van de Angst* mee in de titellijst.

De verkoopprijs was 69 BEF.

In *Kuifje* vonden we een eerste advertentie in nummer 46 van de jaargang 1961.

LACHEN IS GEZOND !
Als ik lach, lacht iedereen mee !
NATUURLIJK lach je graag, en dazrom lees je het nieuwe album verschenen in de Lombard Collectie HOEMPA PA. DE ROODHUID. Het zijn de dolle avonturen van Hubert van Bladerdeeg en Hoempa Pa, in het land van de Platvoeten. Drie maal verloor Hoempa Pa « bijna » zijn scalp en of hij aan de folterpaal ontsnapt, dat verklappen we je niet.
HOEMPA PA DE ROODHUID
Lees, en lach met :
HOEMPA PA DE ROODHUID
Te koop in alle boekhandels tegen de prijs van 69 F.

▲ *Advertentie uit Kuifje 46 van jaargang 1961*

Hoempa Pa tegen de Piraten

Voorpublicatie in *Kuifje* van nummer 22 van 1959 tot nummer 36 van 1959, en nummer 16 van 1960 tot nummer 47 van 1960.

In september 1962 werd het album uitgegeven in een softcover editie in de Lombard collectie.

De verkoopprijs was 39 BEF.

In 2013 werd een piratenuitgave gemaakt, ditmaal gekartonneerd.

In *Kuifje* vonden we een eerste advertentie in nummer 39 van de jaargang 1962.

Het album werd nooit herdrukt in de Lombard collectie.

▾ *Voorkaft van de piratenversie uit 2013*

▴ *Advertentie uit Kuifje 42 van jaargang 1962*

▴ *Advertentie uit Kuifje 41 van jaargang 1962*

REEKS	TITEL	DATUM	ACHTERKANT	AANTAL TITELS	LAATSTE TITEL	DRUKKERIJ	BIJZONDERHEDEN
Lefranc	Het sein staat op rood	11/1954	Rood met schild	7	De avonturen van Chick Bill	C. Van Cortenbergh	
Lefranc	Het sein staat op rood	1966	Ongekarton-neerd	-	-	Deheneffe	Met 'Lombard Collectie' ipv 'De Lombard Uitgaven' op voorkaft; ook in Vanderhout uitgave
Lefranc	De vlammenzee	12/1961	Blauwe ruiten	37	Hoempa Pa de roodhuid	Wils	
Lefranc	De giftige sneeuw	2012	Zwarte ruiten	31	Leve de sport	-	Illegale uitgave: rode rug; 100 ex.; voorplaat van Kuifje 6414
Lefranc	De giftige sneeuw	2012	Rode ruiten	31	Leve de sport	-	Illegale uitgave: zwarte rug; 10 ex.; voorplaat van Kuifje 6414
Ton en Tinneke	60 avonturen van Ton en Tinneke	10/1958	Blauwe ruiten	35	Leve de sport	Charles Bulens	
Ton en Tinneke	Ton en Tinneke de pechvogel	12/1959	Groene ruiten	37	De grote match	Brepols	
Hoempa Pa	Hoempa Pa de roodhuid	12/1961	Blauwe ruiten	40	Hoempa Pa de roodhuid	Wils	Met 'De gemaskerde racer' als laatste Michel Vaillant; zonder 'Het geheim van Balbach' in titellijst
Hoempa Pa	Hoempa Pa de roodhuid	1962	Blauwe ruiten	37	Hoempa Pa de roodhuid	Wils	Met 'De renbaan van de angst' als laatste Michel Vaillant
Hoempa Pa	Hoempa Pa de roodhuid	1965	Ongekarton-neerd	-	-		
Hoempa Pa	Hoempa Pa en de piraten	09/1962	Blauwe ruiten ongekarton-neerd	46	De schat van de groene Boeddha	Ned. Offset Inrichting	
Hoempa Pa	Hoempa Pa en de piraten	2013	Blauwe ruiten	35	Hoempa Pa de roodhuid	-	Illegale uitgave: rode rug; 99 ex.
Hoempa Pa	Hoempa Pa en de piraten	2013	Donker-paarse ruiten	35	Hoempa Pa de roodhuid	-	Illegale uitgave: zwarte rug; 10 ex.

MARC SLEEN 1922-2022

Het is dit jaar 100 jaar geleden dat Marc Sleen werd geboren en dat willen we uiteraard niet onopgemerkt voorbij laten gaan.

Het lijkt ons een aardig idee om in dit kader de abonnees van Stripkiosk, waaronder ongetwijfeld een flink aantal Sleenfans, een podium te geven en te vragen hoe zij hun Sleen-striphobby beleven.

Met andere woorden waarom jij juist zijn werk verzamelt en/of zijn creatie(s) een warm hart toedraagt.

Misschien heb je mooie herinneringen aan Marc Sleen zelf of aan zijn verhalen, maar je kunt ook denken aan gebeurtenissen, anekdotes of vondsten.

Kortom wat hij voor jou heeft betekend - nog betekent - of misschien wel heeft getekend.

Een afbeelding in relatie tot je verhaal maakt het natuurlijk compleet maar is niet noodzakelijk voor plaatsing.

Mail je verhaal vóór 15 april 2022 naar petervh@vlaamsstripcentrum.net

Door Bert Matla

De SFINX

werkt onverstoorbaar verder in 2022!

Een oorspronkelijk verhaal van Sirius!

Volgende titels in de Sfinx-reeks zijn in voorbereiding voor 2022:

Dino Attanasio: Johnny Goodbye: Hanky-Panky

Eddy Ryssack: Opa deel 6

Dino Attanasio: Ambrosius en Gino: De Vluchtelingenberg

Sirius: De avonturen van Fred Morgan: Het gebergte der Edelsteenen (sic)

HET BESLOTEN LAND

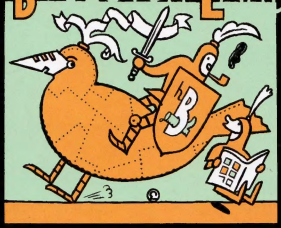

STRIPS-COMICS-COOL MEDIA

Parijsstraat 16 Leuven
016-225840
info@hbl.be
www.hbl.be

In mei 2022 verschijnt

DE ROESJHOART

een eerste Nero-verhaal in het Oostends dialect

Sleenliefhebber Geert Ollieuz en zijn vrienden van de Oostendse stripofielenclub De Lustige Kapoentjes, beleven nu al dolle pret in het vooruitzicht van het verschijnen van Sleens tekenverhaal in hun geliefde stadstaal. Covertekening Dirk Stallaert. Uitgever Peter Bonte uit Brugge gaat het werk in de markt zetten. Voorzien voor mei 2022.

Het Nero-album met een slappe kaft, kost 15 euro. De uitgave in een harde kaft, kost 25 euro.
Reserveer uw exclusief exemplaar via **delustigekapoentjes@outlook.com** met vermelding van de gewenste versie, slappe of harde kaft, en uw adres. 15 of 25 euro betalen kan op rekening van De Lustige Kapoentjes, met rekeningnummer **BE39 9734 1127 8519**, met vermelding "**Roesjhoart softcover of hardcover**".

STRIPERFGOED BEWAREN

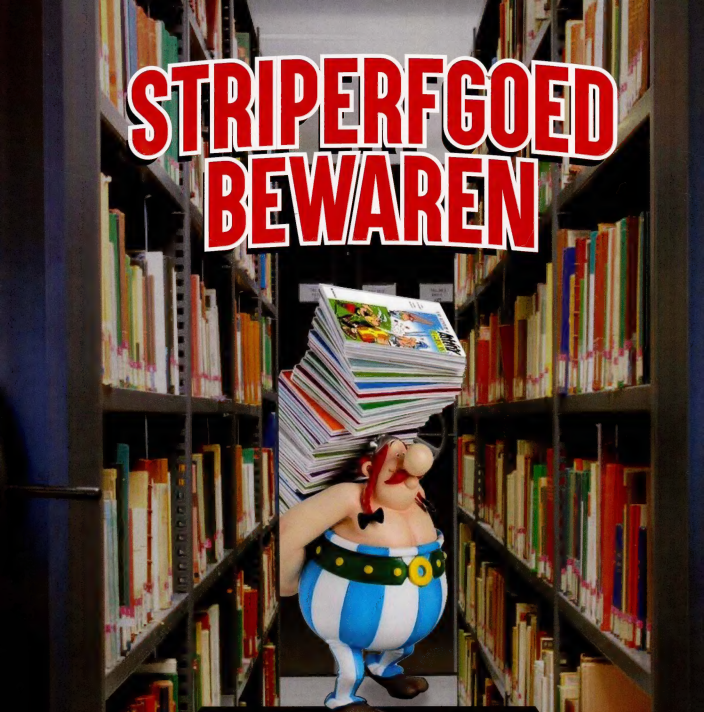

Na meer dan 40 jaar geduldig verzamelen, heeft 't Vlaams Stripcentrum een **archief** opgebouwd van meer dan 65000 albums en tijdschriften. In dit antiquariaat kan de liefhebber precieuze stripboeken inkijken, rekening houdend met enkele regels. Wij streven ernaar een exemplaar te herbergen van alle Nederlandstalige stripboeken uit de gouden periode, zeg maar de periode 1930-1970. We bieden dan ook de mogelijkheid aan om stripcollecties een onderdak te bieden. Wanneer U een oplossing zoekt om uw stripverzameling op een zinvolle en blijvende wijze een verder leven te laten leiden, kunnen we samen bekijken of het aanbod overeenkomt met onze visie rond erfgoedbewaring. Wij stellen alles in het werk om deze strips optimaal te bewaren en te beschermen tegen de traditionele vijanden van papier zoals vocht, daglicht enz... Vraag gerust om inlichtingen of maak een afspraak met één van onze experten.

striperfgoed@vlaamsstripcentrum.be